

14-15 август кунлари мамлакатимизда хайрия ҳашари бўлиб ўтди. Умумхалқ тадбирида ўн олти миллион нафардан зиёд юртдошларимиз иштирок этди. Шу кунги ўттиз икки минг гектарга яқин майдон ободонлаштирилиб, минглаб туп гул кўчатлари ўтказилди. Ариқ-зовур ва бошқа сув йўллари тозаланди. Дарахтларга шакл берилиб, оқланди. Болалар майдончалари, спорт мажмуалари, зиёратгоҳ ва қабристонлар тартибга келтирилди.

Эҳтиёжманд оилалар, ёлғиз қариялар, меҳр-мурувватга муҳтожлар ҳолидан хабар олинди. Уларга икки юз миллион сўмдан ортиқ мурувват ёрдами кўрсатилди. Умумхалқ хайрия ҳашарида Республика Бош прокуратураси ва жойлардаги прокуратура органларининг ходимлари ҳам фаол иштирок этдилар.

Mustaqillik huquq demakdir

HUQUQ

33

(348)

YURIDIK GAZETA

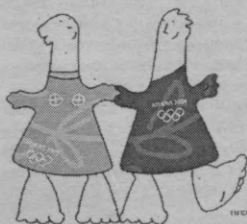
August						
D.	30	2	9	16	23	
S.	31	3	10	17	24	
Ch.	4	11	18	25		
P.	5	12	19	26		
J.	6	13	20	27		
Sh.	7	14	21	28		
Y.	1	8	15	22	29	

2004

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

AFINA — 2004

Athenà Phèvos

ОЛИМПИЯ МАШЪАЛАСИ ЯНА ЎЗ ВАТАНИДА

Спорт миллат танламаслиги, барча халқлар учун тинчлик ва тотувлик рамзи эканлигига қўрраи замин яна бир бор ғувоҳ бўлди. 13 август кунги Афина яқинидаги Марусси шаҳарчасида XXVIII Олимпия ўйинларининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

Илк марта Олимпия ўйинлари эраимиздан аввалги 776 йилда Олимпия шаҳрида бўлиб ўтган. Мазкур мусобақаларнинг янгича кўринишига барон Пьер де Кубертен асос солган. Янгича тус олган ўйинлар биринчи марта 1896 йил 6-15 апрелда Афинада бўлиб ўтганди. Ушанда 14 мамлакатдан 311 нафар спортчи катнашган. Вакт ўтиб Олимпия ўйинлари дўстона беллашувларга заминдаги барча миллатлар спортчиларини жалб этди. Барон Пьер де Кубертен томонидан ўйлаб чиқилган Олимпия ўйинларининг рамзи яъни мовий, қора, қизил, сариқ ва яшил рангли халқлар қадимий юнон предметлари намуналаридан олинган бўлса-да, бугунга келиб бу халқлар Европа, Африка, Америка, Осиё ва Австралия қитъаларининг ўзаро боғлиқлиги рамзи сифатида талқин қилинади. Олимпия ўйинларининг ранг-баранг халқлар туширилган оқ рангли байроғи эса тинчлик рамзидир. Зеро, тарихдан маълумки, Олимпия ўйинлари ўтказилган вақтда уруш ва қуроли тўқнашувларга барҳам берилган.

Навбатдаги, яъни Афинада ўтказилаётган XXVIII Олимпия ўйинларининг очилиш маросимидан жаҳондаги миллионлаб томошабинлар завқ олишди. Стадионда жимжитлик ҳукмрон. Бир пайт, очилиш маросими-га санокчи сониялар қолганида юзлаб дўмбичачилар

дўмбича чалишни бошлашди. Юнон мусиқасининг майин наволари остида стадион сувга тўла бошлаб, санокчи дўмбичачилар ичида томошабинлар кўз олдида кўл пайдо бўлди. 10 мингдан зиёд артист, 2000 га яқин профессионал актёрлар иштирок этган бу томоша инсонни хайратга соларди. Томошанинг асосий қисми яқинлашганида барчанинг кўз олдида кўл яна стадионга айланди. Майдонга Олимпия ўйинларининг қаҳрамонлари тақлиф этилди. Тўқсон дақиқа давомида 202 та мамлакатдан ташриф буюрган 11000 га яқин спортчи томошабинларнинг олқишлари остида қарши олинди.

Юртдошларимиз кетма-кет чиқиб келаётган спортчиларни кузатар эканлар, ҳаяжон билан ватанимиз шаънини ҳимоя қилишга бел болаган спортчилар орасидан биз ишонч билдирган спортчи йигит-қизлар ҳам пайдо бўлишди. Давлатимиз байроғи дэю-дэ буйича Осиё ва жаҳон чемпиони, бир қатор халқаро нуфузли мусобақаларнинг ғолиби Абдулла Тангриевнинг қўлида ҳилпираб турар, унинг ортидан дунёга донги кетган хонатлас ва зар дўпчи кийган спортчи қизларимиз ҳамда сафни тўлдириб келаётган йигитларимиз юриб келишарди. Ниҳоят, янги минг йилликда илк бор ўтказилаётган Олимпия ўйинларининг рамзий машъали ёқилди.

(Давоми 7-бетда).

MULOHAZA

Олис мозий қатлари ибратли ҳикоятларга тўла. Хоконлардан бири хақида шундай ривоят қиладилар. Душман хоконни урушга тортиш учун баҳона излайди. Шу боис даставвал унинг бир соатда минг фарсах йўл босадиган учқур тулпорини сўрабди. Хокон машварат қақирибди, урушнинг дахшатли оқибатларидан кўра севган отидан ажралмокни афзал билибди. Душман эса энди хокондан маълум микдорда бойлик талаб қилибди. Ҳукмдор жами беклари, кўшин бошлиқларининг даъватига қарамай, урушга рухсат этмабди. Душман тарафдан яна элчилар келибди. Бу гал улар унумсиз, яйдоқ, қакрок бир парча ерни сўрабди. Машварат ахли шу яроксиз ерни бериш билан мамлакат бир нарса бўлиб қолмаслигини айтган экан, хон ларзага келибди: «Шу қакрок ер — Ватанимиз азиз парчаси, у бизнинггина мулкимиз эмас. Мозорда ётган ота-оналаримизнинг, қиёматга қадар тугиладиган набираларимизнинг бу муқаддас тупроқда ҳақлари бордир. Ватан заминидан — бир қарич бўлсин — бермокка ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. От ҳам, бойлик ҳам топилади. Аммо Ватан топилмади, у битта, ягона. Шу боис энди урушамиз. Бошқа чора йўқ!»

ЕРГА МУНОСАБАТ — ЭЛ-ЮРТГА МУНОСАБАТ

Ҳа, ер, замин, тупроқ — азалдан халқимиз учун табарруқ неъмат ҳисобланади. У бизни едиради, ичтиради, фаровон турмуш кечиришимиз учун моддий негиз яратди. Донолар айтганидек, «сен ерни боқсанг, ер сени боқадир».

Минтақамизда ер тўрт илоҳий ва муқаддас унсурдан бири сифатида — ҳаво, сув ва олов қаторида қадимдан эъзозлаб келинган.

Бобо-момоларимиз шўх-чақмоқ набиранинг ҳар қанча шўхлигига чидаб, тоқат қилиши мумкин, аммо суюкли ва эрка дилбанди митти оёқчалари билан ерни топтаб сабаб-бесабаб хараша бошлаганида, сабр-қосаси тўлиб, қатий ва насихатомуз оҳангда «Ерни тепма!», дея даққи беришларига кўп бор ғувоҳ бўлганмиз. Ерга ҳурмат-эҳтиром тўғриси бизнинг қонимизда, тафаккуримизда, таълим-тарбиямизда муҳасам эканидан бир нишондир бу.

Афсуски, охириги юз йилликда аждодларимизнинг табиатдан, ердан фойдаланиш соҳасидаги ана шу анъанавий одоб-ахлоқ қондалари бир қадар унутиб юборилди. Бунда собиқ совет тўзумининг турли сохта ва пуч шiorлар «катта хизмат» қилгани сир эмас.

Ердан фойдаланишнинг шўроча механизмига кўра инсон ердан амалда бутунлай ажратиб қийилганди. Деҳқон далада эртадан-кечгача оғир меҳнат қилиб, пешона терини тўкаверар, аммо бу меҳнат махсули ўз мулки, ўзи эса мулкдор эканлигини мутлақо ҳис қилмасди. Зотан, бу мумкин ҳам, шарт ҳам эмасди-да!

Ер таъшивини чексанг чекавер, аммо қайғурмасанг ҳам зиёни йўқ. Негаки, ер — давлатники, демок, ҳеч кимники. Худди шу даврда республикамиз ва умуман, минтақамиз бошига ёғилган турли экологик фожеалар ерга муносабат борасидаги нотўғри сиёсатнинг ҳам аянчили оқибатидир, десак янглишмаган бўламиз.

Мустақилликнинг илк кунлариданоқ, Президентимиз Ислоҳ Каримов юртимиз истибқили, халқимиз келажаги кўп жиҳатдан ердан фойдаланиш муносабатлари қандай ташкил этилишига боғлиқ экани ҳақидаги гоёни илгари сурди. Озод мамлакатимиз иқтисодиётини ислоҳ қилишнинг дастлабки босқичида асосий бўйлигимиз — ерга муносабатни ўзгартириш етакчи йўналиш этиб белгиланди.

Истиқлол йилларида қабул қилинган бир қатор қонунларда, Президент фармонларида, ҳукумат қарорларида қишлоқ хўжалигида ишларни қандай ташкил этиш, ерга қандай муносабатда бўлиш кераклиги пухта ва аниқ кўрсатиб берилди. Конституциямизда — ерга умуммиллий бойлик ва давлат муҳофазасида экани, ердан оқилона фойдаланиш зарурлиги ёзиб қўйилган. Шу асосда қабул қилинган Ер кодексига халқимиз ҳаёти, фаолияти ва фаровонлигининг асоси сифатида ердан самарали ва белгиланган мақсадда фойдаланишга қаратилган муҳим принциплар мустаҳкамланди.

(Давоми 3-бетда).

2004 YIL — MEHR VA MURUVVAT YILI

Ёшларимизнинг комил инсон бўлиб етиши учун яратилаётган шароитни ўрганиш мақсадида республикамизнинг турли вилоятларида бўлиб, вилоят прокуратураларининг вояга етмаганлар билан ишлаш марказлари фаолияти билан қизиқдик. Жумладан, Қашқадарё вилояти шахар ва туман прокуратураларининг меҳрибонлик уйлари, махсус интернатлар, ногиронлар, кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари билан олиб бораётган ишлари диққатимизни тортди. Айниқса Вилоят прокуратурасининг вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назорат қилиш бўлимининг бу борада олиб бораётган ишлари эътиборга лойиқ.

тарлиқ, ростгўйлик, атрофдагиларга ёрдам беришга ўргатган. Тўғри, ҳар хил вазиятга дуч келасан киши. Айрим ҳолларда қаршида турган қонунбузарни қўриб, бағритошлиқ қилишини таниб. Лекин бу меҳрибонлик бўлиш керак дегани эмас. Вояга етмаганлар билан қандай ишлаш кераклиги ҳақида кўп ўйлабман. Чунки уларга нисбатан эътиборсизлик катта жиноятларни келтириб чиқариши мумкин. Меҳрибонлик уйларида бўлиб қиймат-кечак етишмаслиги, биноларнинг таъмирталаб-лигини кўриб. Ҳомийларни топиб, биноларни таъмирлатдик. Ҳозир кўп

салиш масканга айланган. Вояга етмаганлар ишлари бўйича Нишон туман прокуратураси яхши ишларни амалга оширмоқда. Туманда 336 нафар вояга етмаган ногирон болалар бор. Уларнинг нафақаси ўз вақтида тўлаб борилапти. 4 нафар болага ногиронлар аравачаси, 17 та етим болага «Пахтабан» бўлимида 5000 сўмдан ҳисоб варақаси очилиб, қўшимча 50.000 сўмдан моддий ёрдам берилди.

— Биз катталар ёшларга ибрат бўлмоғимиз керак. Нишон туманида ишлаганимда Алишер Навоий номида ўрта мактаб директори М.Аҳадов ва бош ҳисобчи Н.Йўлдошевлар «Нишон» хусусий фирмаси бошлиғи Х.Қўлиев билан тил бириктириб, ҳужжатларни сохталаштириш йўли билан мактабни таъмирлаш учун ажратилган 1.694.869 сўмини ўзлаштирганиклари аниқланди. «Қашқадарёнинг 70 йиллиги» номида ўрта мактаб директори

PROKUROR NAZORATI

ҲИФЗУ ҲИМОЯМИЗДА ҲАЗРАТИ ИНСОН

Мамлакат мустақиллигининг ўн уч йиллигини нишонлаш арафасида ҳар биримиз ўз-ўзимиздан, атрофдагилардан қандай ишларни амалга оширдик, нималарга эришдик, нималарга эришмоқчимиз деб сўраб қўриши жоиздир. Бошқа соҳаларни камситмаган ҳолда истиқлол йилларида эришилган ютуқларнинг энг салмоқлиси суд-ҳуқуқ тизимидаги ислохотлардан иборат десак муболага бўлмас. Зеро, ушбу ислохотларнинг пировард мақсади бўлган фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини юзага чиқариш билан инсон манфаатлари, шаъни, қадр-қиммати улуғлашдек гоё ҳамоҳангдир.

Сирасини айтганда бундай мақсад ва вазифалар устувор деб эълон қилиниши бежиз эмас. Чунки совет даврида амалга оширилган қатагонлар, одамларнинг фақат буйруқни бажарувчи манкуртга айлантирилиши энг аввал шахс эркинлигини таъминлаш заруратини келтириб чиқарди. Шу боис прокуратура органлари олдида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш биринчи галдаги вазифа сифатида қўйилди. Жиззах тумани прокуратураси ҳам бу борада кўпгина ишларни амалга оширмоқда. Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари кенг қамровли тушунча эканлигига мисоллар кўп. Оддий фуқаролик муносабатларидан тортиб мулк муносабатларгача бўлган жараён асосида ҳам фуқароларнинг манфаати ётади. Муайян шахсга қаратилган жиноятлардан фуқароларни ҳимоялаш ҳам муҳим вазифамиздир.

2004 йил январ ойида Жиззах шахри «Тинчлик» маҳалласида яшовчи Ҳ.Нуралиев хотинининг тутинган акаси Л.Алибевни қасддан уриб, унга оғир жароҳат етказди. Л.Алибев воқеа жойида вафот этди. Шундан хулоса қилиш мумкинки, кишиларнинг бир-бирининг эркинлиги, шаънига дахл қилишлари мудҳиш жиноятга олиб келади.

Бошқа бир ҳолатда Жиззах туманида яшовчи Н.Назаров қўшинсининг уйига девор ошиб ўтиб, уларнинг тинчини бузди. Шовқин-суронни эшитиб етиб келган қўшинлар Н.Назаровнинг куракда турмайдиган бу ҳаракатини қоралайдилар. Умуман бирон шахс иккинчи шахснинг ҳуқуқларига тўғридан-тўғри дахл қилишини энг оғир жиноят деб айтишга тўла асосимиз бор. Инсон эркин яшashi, фикрлаши, жисмоний, маънавий, иқтисодий жиҳатдан бировга муте бўлмаслиги шарт. Қонун олдида қилмишларига жавоб берган Н.Назаров ва Ҳ.Нуралиевларнинг аянчли аҳволи эса бошқаларга сабоқ бўлиши керак.

Фарход ҚУЛМАТОВ,
Жиззах тумани прокурори

ДОИМИЙ НАЗОРАТИ

— Аввало, шуни айтишим мумкинки, 2004 йилнинг Меҳр ва муруват йили деб номланиши биз прокуратура ходимларига ҳам катта масъулият юқлади. Вилоят прокуратурасида шу йўналишда махсус дастур ишлаб чиқилди. Меҳрибонлик уйи, гўдақлар уйи, махсус интернат тарбияланувчилари, маҳаллардаги етим ва ногиронлар, кам таъминланган хонадонларни назоратга олиш шахар ва туман прокуратуралари зиммасига юқлатилди. Бундай савоб ишлар фақат шу йил қилинаётгани йўқ, — дейди вилоят прокурорининг ўринбасари Мирза Қаримов биз билан суҳбатда. — Бу аввалдан давом этиб келаятган хайри анъана. Ходимларимиз мазкур даргоҳларда тез-тез бўлиб, байрамларда совға-салом улаштириш инсонийлик бурчи деб билишди. Айниқса, Китоб туман прокуратураси амалга ошираётган ишлар таҳсинга лойиқ. Утган йилнинг ўзида мухтожларга 56 та ногиронлик аравачаси ҳада ётилди.

Қамаши туман прокуратураси ходимлари «Меҳрибонлик уйи»ни оталиқча олган. Уларга кароват, қиймат-кечак, музика асбоблари сотиб олиб беришда ҳомийларни ишга солиб, хайри ишга бош-қош бўлишмоқда. Яқинда Китоб ва Қамаши туман ҳокимлиги ҳамда прокуратура ташаббуси билан болалар уйида тарбияланувчиларни фарзандликка олиш маросими бўлиб ўтди. Ҳаяжонли ўтган тадбирда кўзларида ёш билан навбатга турган фуқароларни қўриб, ўзбекининг томирида оқаётган меҳр-оқибат, инсонийликдан таъсирландим.

Китоб туман прокурори Ҳусан Собиров:

— Ота-онамиз ёшлигимиздан кам-

қаватли ётоқхона қурилишига эътибор қаратаёلمиз. Яқинда бир тадбир ўтказдик. Мақсад — кўнгли ўқиб-оқиб меҳр бериш, уларни тарбиясига олиш истаги билан чиққан ота-оналарга шу имкониятни бериш. Ахир, эзгу ишнинг катта-кичиги бўлмайди. Бундан ташқари меҳрибонлик уйида умрини шу даргоҳда ўтказган тарбиячилар ҳаёти, шу ерда тарбияланиб, бутунли қунда халқ ҳўжалигининг турли жабҳаларида хизмат қилаётганлар фаолиятини акс эттирувчи музей ташкил этмоқчимиз.

— Барча шахар ва туман прокуратуралари қошида марказлар ташкил этидик. Уларнинг асосий вазифаси болалар ва ўсмирлар орасида учраб турадиган жиноятчиликнинг олдини олишдан иборат, — дейди вилоят прокурорининг вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назорат қилиш бўйича катта ёрдамчиси Нейматжон Собиров. — Прократура қошидаги вояга етмаганлар билан ишлаш маркази мунтазам равишда туман ҳокимлиги ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг кенгайтирилган йиғилишларини ўтказиб, бу борадаги фаолиятни мувофиқлаштиришга эришди.

Жорий йилнинг июн ойида вилоят мижёсида семинар бўлиб ўтди. Марказлар ёшларимиз учун қонунлар билан яқиндан танишиш, маънавий юк-

Қ.Бўриев эса ўқитувчиларга иш ҳақи учун ажратилган 1.280.000 сўмни ўзлаштирган. Бундай қимсалар қандай қилиб ёшларга ўрнат бўлиши мумкин? — дейди Қарши тумани прокурори Малика Ҳақбердиева.

Тўғри, бола тарбияси учун фақат ота-оналар ва марказ ходимлари олиб бораётган ишлар камлик қилади. Ҳатто ташкилот ва корхона раҳбарларининг айби билан рўй бераётган ноқонуний хатти-ҳаракатлар ҳам болалар тарбиясига таъсир қўрсатмай қолмайди. Фарзандларнинг баркамол инсон бўлиб вояга етмоғи учун биринчи навбатда катталар масъулиятини ҳис этмоғи зарур.

Гулсара МАРДОНОВА,
журналист

МОҲИЯТ

Одамларнинг бахт-сизлиги ҳисобига бахт излаш — бадбахтлик, уларни бахтли қилиш учун курашиш бахтиёрликдир.

«САОДАТНОМА»дан

OGONLIK

Ўзбек халқи сингари қорақалпоғистонликлар ҳам бугун террорни қаттиқ қораламоқда. Унинг салбий оқибатлари тўғрисида жойларда тушунтириш ишлари олиб боришмоқда. Воқеа содир бўлган куннинг ўзидеёқ Қорақалпоғистон Республикаси прокуратурасида тезкор йиғилиш ўтказилиб, унда Республиканинг барча ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимлари иштирок эттишди.

Туманимиз ахли Тошкентдаги 30 июл кунги мудҳиш воқеаларни жуда ачинаш билан қарши олди. Чунки ақли расо одам ҳеч қачон ўз Ватанига тош отмайди, ҳар хил ёмон одамларга эргашиб, жирканч ишларга қўл урмайди, ўз жонига қасд қилмайди. Мен ундай кишиларни кўршапалакларга ўхшатгим кела-

ВАТАННИ СЕВИБ ЯШАЙЛИК!

ди. Борадиган манзили йўқ, мақсадсиз парвоз қилавереди.

Прократура ходимлари туман ҳокимияти, ички ишлар бўлими, миллий хавфсизлик хизмати, туман жиноий ва фуқаролик ишлари бўйича суди ва бошқа жамоат ташкилотлари билан биргаликда дастур ишлаб чиқиб, диний экстремизм, терроризм ва гийъванчиликка қарши курашни янада қучайтиришга келишиб олишди.

Ушбу дастурга амал қилган ҳолда туманимиз Навоий ширкат ҳўжалиги, Шаббоз, Сарқоқ фуқаролар йиғинларида, бозорлар ва аҳоли гавжум жойларда, бир қатор таълим муассасаларида диний экстремизм ва терроризмга қарши урғушлар ўтказилиб, тушунтириш ишлари олиб борилади. Ички ишлар бўлимига, маҳалла посбонларига жойларда назоратни янада қучайтириш мақсадида кечакунда навбатчилик ташкил қилиш топирилди. Биз бундан кейин ҳам яқин бўлиб, Ватанимиз тупроғига қўй олайтирувчиларга қарши кураш олиб бораверамиз. Ватанимиз саждагоҳ каби муқаддасдир.

Мирзааҳмад АЙМАНОВ,
Беруний тумани прокурори

УММАТА

ТИНЧЛИК КЕРАК

Биз билан ёнма-ён яшаб юриб, ўзи нон еган дастурхонга тутура бошлаган галамисларнинг на эртаси бор, на охири. 30 июл кунги Тошкентда ўз берган портлашлар халқимизнинг дилидаги нафратни қучайтириб юборди. Лекин бу нафрат юртдошларимизнинг саросима сойма, балки янада ахирроқ бўлишга ундаши турган гап.

Фуқаролар ўртасида олиб борилаётган тушунтириш ишлари самара бераётган десам янглишмайман. Яқинда Навоийдаги жазони ижро этиш муассасаларидан бирида маҳкумликда бўлган ва қайтадан суднинг қора курсисига ўтирган Ж.Восиев, Ҳ.Раҳимов ва Р.Зокриовлар устидан ҳукм шу фикримизга яққол далилди.

Улар жиноий тил бириктириб, жазони ўтётган маҳкумлар ўртасида бўладиган суҳбатларни сийсий йиғинларга айлантириб юришган. Судланувчиларнинг ёнидан чиққан талай мактубларга «Умматга мактуб» дея ҳавоий сарлавҳа қўйилганига нима дейсиз? Наҳотки уммат қайғуси келиб-келиб авлод-аждодалар вақтидан тугган маконини обёксти қилишга тайёр тўрт-бешта жиноятчига қолган бўлса?!

Облокул АЗИМОВ,
Навоий вилоят прокурорининг биринчи ўринбасари

FARMON VA IJRO

ДОИМИЙ НАЗОРАТИМИЗДА

Ховос тумани прокуратураси томонидан Республика Президентининг «Қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ижроси юзасидан назорат текширувлари ўтказилмоқда.

Фармон ва ҳукумат қарорларининг ижросини таъминлаш, ҳўжалик ва фермер ҳўжаликлари учун ажратилган ерлардан мақсадли фойдаланиш, галла ва пахта майдонларида белгиланган муддатларда агротехника тадбирларини ўтказиш борасида тегишли ташкилот ва идоралар билан

ҳамкорликда иш олиб боришмоқда.

Мазкур фармон билан прокуратура органларига қўшимча равишда штат бирликлари ажратилганлиги, тизимда қишлоқ ҳўжалигида ҳўжалик юритувчи субъектларни ҳимоя қилиш ва қонунийликни таъминлаш бўйича махсус бўлимлар ташкил этилиши прокуратура ходимлари масъулиятини янада оширди.

Шу асосда туман прокуратураси томонидан ушбу соҳада аниқланган қонунбузарликлари бартараф қилиш таъминланмоқда.

Жорий йилнинг ўтган олти ойида ўтказилган 20 та текшириш натижасига кўра ноқонуний қабул қилинган 5 та қарорга нисбатан протест, 26 та ҳолатда йўл қўйилган қонунбузарлишларни бартараф этиш юзасидан тегишли идора раҳбарлари номига тақдирнома киритилди. Йўл қўйилган

қонунбузилиш учун 28 нафар шахс интизомий, 113 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилиб, 980 нафар шахс қонунбузилишига йўл қўймаслик ҳақидада огоҳлантирилди.

Мулкни талон-тарож қилиш ва мансабдорлик жиноятларини содир этганлиги учун айбдор шахсларга нисбатан 6 та жиноят иши қўзғатилиб, тергов даврида 25 млн. сўмдан ортиқ етказилган зарарни ундириш чоралари қўрилди.

Бундан ташқари, ҳўжалик юритувчи субъектлар ўртасида тузилган шартнома шартларининг ижроси таъминланмай, белгиланган режалар бажарилмаганлиги натижасида келтирилган зарарни ундириш учун судларга 195 млн. 382 минг сўм миқдоридан 100 дан ортиқ даъво аризалари кириптиди.

С.НАЗАРОВ,
Ховос тумани прокурори

(Давомий. Бошлангани 1-бетда).

Ушбу ҳуқуқий негизга таянган ҳолда мамлакатимизда ширкат ва фермер ҳўжаликлари, оилавий пудрат, пайчилик асосида ишлаш каби мулкчиликнинг янги ҳамда самарадор шакллари кенг жорий этилаётди.

Ернинг унмудорлигини ошириш учун, аввало, сугориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ирригация ишлари устувор мақсад деб қаралмоқда. Қишлоқ ҳўжалигини замонавий технология, техника ва ускуналар билан таъминлаш асосида, уларнинг ишлаб чиқариш имконияти ва сифати деҳқонларимизнинг қониқтирадиган даражада бўлишига жиддий эътибор берилляпти. Бу борадаги кенг қўламли ислохот босқичма-босқич амалга оширилмоқда.

Ўтган даврда Ўзбекистон дунёдаги муҳим стратегик маҳсулот - пахта толасининг асосий ишлаб чиқарувчиси ва етказиб берувчиси сифатидаги ўрни ва нуфузини янада юксалтирди. Шунинг баробарида, галла мустиқлигини қўлга киритдик. Мана, неча йилдирки, оямборлари-мизда - ўз донимиз, тандирлари-мизда - ўз нонимиз. Юртимиз мева-сабзовот маҳсулотлари, узум, пилла, қорақўл тери, жун етиштириш бўйича МДХ мамлакатлари орасида етакчи ўринда турибди.

Бу — истиқлол йилларида юртимиз тупроғининг ноёб даражада унмудорлик хусусияти қудратли агросаноат салоҳиятига эга мамлакат сифатида намён бўлишимиз имконини берганидан яққол далолатдур. **Давлатимиз раҳбари лутф этганидек, дунёда ўзбек заминига тенг келадиган заминнинг ўзи йўқ.** Айни чоғда, ер улкан бойлик бўлибгина қолмай, мамлакатнинг келажакда бўлиб берадиган омил ҳам экани юртимизда яққол намён бўлмоқда. Чунки ернинг иқтисодий ва демографик вази-фаси йилдан-йилга кучайиб бормоқда.

Ислол Каримовнинг «Хавфсиз-лик ва барқарор тараққиёт йўлида» китобида қайд этилишича, республикамизнинг 447,4 минг квадрат километрдан ортиқ бўлган умумий майдонининг атиги 10 фоизинигина экан майдонлари ташкил этади. Бизда аҳолининг ўсиши нисбатан юқори бўлиб, урбанизация ва ҳосилдор ерларни шахарларни ривожлантиришга, уй-ҳой қурилишга, янги қороналар, муҳандис-лик ҳамда транспорт коммуникаци-ялари тармоғини барпо этишга ажратиб бериш жараёнлари жадал бормоқда.

Шунги ҳисобга оладиган бўлсак, ер захиралари билан таъминлашни муаммоси кескинлашши мумкин. Боз устига, XX аср охирида ернинг табиий равишда қўлга айланиши етмаганидек, одамларнинг муносабати тўғрисида қўлга айланиб бориш жараёни ҳам давом этмоқда. Табиий мухитнинг ёмонлашуви билан бирга, тупроқ, нураши, шўрланиши, ер усти ва ер ости сувларининг сатхи пасайиши ва бошқа шу каби салбий ҳодиса-ларнинг рўй бериши ҳам ер билан боғлиқ муаммоларни янада кучайтирмоқда.

Ҳўш, ердан оқилна ва унмўли фойдаланиши, уни асраб-авайлаш, ҳалқимиз онгу шуғурига ерга нисбатан муночиликнинг янги шакллари моҳияти ва аҳамиятини янада чуқурроқ сингдириш, фермерларимизга қонуний асосларда ер ажратиб бериш борасида бугун жойларда амалга оширилаётган ишларнинг аҳоли қандай. Бизга ҳаётимиз фаровон-лигини таъмин этиш учун омонатга берилган, келгуси авлодларимиз-нинг ҳам ҳақ-насибаси бўлган ердан қанчалик мақсадга муносиб тарзда фойдалана оламизми? Афсуски, баъзи ҳолларда омонатга

хиёнат қилиш, демакки, жиноятга қўл уриш ҳоллари учрамоқда.

Президентимиз айни мавзунинг нечоқли муҳим аҳамиятга эга эканига барча раҳбар ва мутасад-диларнинг, умуман, жамоатчилик-мизнинг эътиборини мунтазам жалб этиб келмоқда. Жорий йилда бўлиб ўтган халқ депутатлари Андижон, Сурхондарё ва Самар-қанд вилоятлари кенгашларининг навбатдан ташқари сессияларида-ги Юрбошимизнинг маърузалари бунинг ёрқин мисолидир.

Вилоятда собиқ раҳбар халқ ҳўжалигининг бошқа соҳаларида йўл қўйган камчилик ва нуқсонлар қатори, мавжуд ер ресурсларини мақсадга зид равишда ишлатиш ҳолларига панжа орасидан қарагани атрофлича танқидий таҳлил этилди. Ердан қонуний фойдаланиш, уни ўзбошимчилик

ҳўқуқларини ҳимоя қилиш бўлими бошлиғи, адлия катта маслаҳатчи-си Эргаш Менглиевнинг «Халқ сўзи» газетасининг шу йил 10 август сонида эълон қилинган «Ер табарруқ неъматдир» номли мақоласида жойларда ернинг талон-тарож қилинишига, одамлар-нинг кўз ўнгига қонунлар бузили-шига, ошна-оғайнигарчиликка, таниш-билишчиликка йўл қўйили-шида қўпчилик ҳокимлар сабабчи бўлаётганини исбот этадиган қўп-лаб далил ва рақамлар келтир-ган.

Биз баён этаётган фикр-мулоҳазаларимизни асослаш мақсадида ана шу фактлардан айримларини эслатиб ўтишни лозим топдик. Жумладан, ер ажратишда ва бошқа шу каби қўп-лаб ҳолларда мансаб ваколатларини суистеъмол қилиб,

этилаётган бундай қонунбузарлик-лар наинки эл-юрт манфаатларига моддий зиён етказяпти, айни пайтда Юрбошимизнинг хайрли ва истиқболли ташаббуси - фермерлик қаракатининг тараққи-ятига тўсиқ бўлмаяптими? Амалдор-ларнинг бу тахлит қаракатлари ала-оқибат қишлоқ ҳўжалиги соҳасида юритилаётган давлат сиёсатиға нисбатан ҳурмат ва ишонч-ни сусайтириб юрмаяпти-ми?

Шу ўринда яқин тарихимиз — ўтган асрнинг 90-йилларини бир эслайлик. Бу даврга келиб республикамизда пахта деярли 75 фоиз майдонни эгаллаганди. Мутахассисларнинг фикрича, дунёнинг биронта мамлакатиде пахта монополияси бу қадар юқори даражага кўтарилмаган. Бу ҳол ернинг қучисланишига, тупроқ

қонунлар ижроси юзасидан 16 мингдан ортиқ шахс интизо-мий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилган. Бундай қонунбузарликка йўл қўйганларга нисбатан 735 та жиноят иши қўзғатилган, айбдор шахслардан 1,4 миллиорд сўмлик зорар ундирилган. Судлорға 8,6 миллиорд сўмлик зарарни ундириш тўғрисида киритилган даъво аризаларининг 6,3 миллиорд сўмлик қаноатлан-тирилган.

Айтилган, вазиғасига ўта совокўчлик, локаллик билан қараган, қисқа вақт ичиде зимма-сидеги масъулиятини унутган 16 минг нафардан зиёд шахс — ҳокимлар, уларнинг ўринбосарла-ри, бошқа амалдор ва мутасадди-лар — ўз ҳамоюртларимиз, ўз миллатдошларимиз шундай қилмишларга қўл уришдан олдин жиноят жазосиз қолмаслиғи, энг ёмон, шармандаю шармисор бўлган, эл орасида бош кўтариб юришга қандай юзи чидаши ҳақида ҳеч ўйлаб қўрганмикан? Ахир, юзи шувит бўлган бу каби одамлар ўзи алдаган, қўзига чўп сўққан, дилини оғритган, ҳаққиға хиёнат қилган ҳамоюртлари — қўни-қўшиларни, маҳалладошлари билан бир тўйдан ош ейди, бир тобугта елка тутади, қисқа айтганда, элнинг яхши-ёмон кўнида катнашди. Шундай экан, барибир, ўзи жабр қилган, ишончини топтатган кишиларга тўқнаш келадик-ку! Қўз қўзға тушади, ахир. Ушундай улар элдошларига қайси юз билан қарайди, одамлар олдида ўзини нима деб оқлайди?!

Нафс балосига қарши туролма-ган, унинг қўтқусидан ўзини асрай олмаган бундай кишилар ўз фарзандларига маънавият маъна-сидан қандай қандай сабоқ бераркин? Зурриёдларини қай тахлит иймонни бут ва иродаси бақувват этиб тарбиялай олади? Невара-чевараларига истиқлолни мустаҳкамлаш йўлида қўшган қайси ҳиссаси, эл-юрт оғирини енгли қилишдаги қайси хизматла-рини сўзлаб бераркин?

Давлат, халқ томонидан берилган ваколатни ўзбошимчилик деб, талабчаниликни зуравонлик деб, ал рижини лўқмаи ҳалол деб тушунган бу кишилар, алал-оқибат, мансабининг ўткинчилигини унутиб, оила аъзоларига, қариндош-уруғлари ва ошна-оғайниларига яхшилик қилмаган деб, аслида ўзи учун ҳам, барча яқинлари учун ҳам умрбод душманилик қилиб қўйгани-ни - эл орасида авлод-аждоди, насл-насабига доғ туширганини, халқдан узоқлашиб бораётганини. Одамлардан узилиб қолаётганини англаб етармикан?

Хуллас, саволлар жуда кўп. Жавоб эса — битта. Юрбошим-из таъкидлаётганликидек, мансаб ҳурсисига ўтирган ҳар қайси одам бир ҳақиқатни ҳеч қачон унутмаслиғи керак: раҳбарға лавозимни, обрўни шу эл-юрт беради, лекин лавозимни унинг ўзи йўқотади. Бу оддий, шу билан бирга, ҳар бир раҳбар учун олий ҳақиқат-дир.

Ававалбодоғи ривоятимизнинг мазмун-моҳиятиға қайтсак, қайсидир ўзбошимчалар томонидан сотилган, тарқатилган, ҳада этилган, исталганга талон-тарож қилинган, қайсидир боқибегамлар-нинг айби билан қучисланиб ва шўрланиб бораётган ана шу ер — аслида жоноҳон Ватанимизнинг азиз парчасидур. Демак, у фақат эзининг ё бизнинггина мулкимиз эмас. Тўғралаж набираларимиз-нинг ҳам шу муқаддас тупроқда ҳақлари бор.

Демак, уни топтатша, талон-тарож қилишға ҳеч кимнинг ҳақ-и йўқ!

Ғулом МИРЗО, ўза шарҳловчиси («Халқ сўзи» газетасидан олинди).

ЕРГА МУНОСАБАТ — ЭЛ-ЮРТГА МУНОСАБАТ

билан эгаллаб олиш, ўғит, ёнилги-мойлаш материаллари са бошқа моддий бойликларни талон-тарож қилиш айнан кимлар томонидан ва қанча микдорда содир этилгани, бундай гайриқонуний қаракатлар-нинг замирида қандай қинғир ниётлар ётганлиғи очиқ-ошқора айтилди.

Ислол Каримов уқтиргани-дек, биз ўзимизнинг буюқ мақсад- муддаоларимизға етмоқчи эканмик, бу нуқсон-ларни, аввало, ўзимиз аниқ-лаб, улорни бартарарф этиши-миз керак. Бундай ҳолатларни бекитиш, сир тутишға уриниш кимнидир эмас, аввало, ўзимизни алдош демакдир.

Бугунги кунда мамлакатимизда ерда меҳнат қилиб оилани боқаман, ўз ишимни очиб, эл-юртга ҳам фойда келтираман, деган ниёт билан юрган айрим фермер ва тадбиркорлар турли идоралар эшиғида сарсон бўлаёт-гани ҳолда, баъзи раҳбарлар ер ресурсларини мақсадга зид равишда ишлатиш ва талон-тарож қилиш ҳолларини қўриб қўрмаслик-ка олаётгани, баъзан эса бундай бемазагарчиликларнинг бошдаи ўзлари тургани билан боғлиқ ҳолатлар тез-тез учрамоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси томонидан Қорақал-поғистон Республикаси ва барча вилоятларда пахта ва галла етиштирилаётган майдонлар мониторинги ўтказилганда 24 минг гектардан зиёдроқ ердан мақсад-сиз фойдаланганилиги, шундан 5,4 минг гектар экин майдонлари ҳисоботдан яширилганлиғи, 591 гектар ер ўзбошимчилик билан эгаллаб олингани ҳолатлари аниқланган.

Энг ачинарлиси, ер ажратиш масалалари борасида масъул шахсларнинг ўз хизмат мавқеини суистеъмол қилиши, қариндош-уруғчилиги ва ошна-оғайнигарчи-лик муносабатларидан фойдала-ниши каби салбий ҳолатлар қўп учраяпти. Текшириш натижалари-ға қараганда, мамлакат бўйича 125 нафар мансабдор шахс, жумладан, 44 нафар ҳоким ва уларнинг ўринбосарлари шундай номмақўл ишлар билан шуғуллан-ган экан.

Давлатимиз раҳбари қуйиб-ёниб гапирганидек, агар ҳоким қинғир ва ҳаром ишлар-ға қўл урса, бошқалардан нима қуттиш мумкин?

Республика Бош прокуратураси қишлоқ ҳўжалиғи соҳасида қонунийликни таъминлаш ва ҳўжалиқ иротиғичи субъектларининг

давлат ва жамоат манфаатларига катта ҳажмда зарар етказган Чуст тумани ҳокими Т.Рўзиев, Бағдод тумани ҳокими Ш.Солиқонов ва Ўрган тумани ҳокими Р.Зойрхонов жойлиқ жавобгарликка тортилган. Пскент тумани ҳокими А.Ғофуров эса ўзининг биринчи ўринбосари - ер бериш комиссияси раиси Б.Дўсбеков билан келишиб, қишлоқ ҳўжалиғи соҳасида турли жиноятлар содир этган. Хусусан, у собиқ синфдоши - тегишли ҳўжаликка аъзо ҳам бўлмаган ў.Эшонқуловға ҳамда таниши М.Мирсадовға 10-25 гектардан ер ҳада этиб, қонуний бузиш ҳисобига «ҳотамтойлик» қилганиға нима дейсиз.

Шунингдек, Ромитан тумани ҳокими А.Нозимов сингисига 40,9, ўғлиға 81 ва укасиға 14,6 гектар ер ажратиб берган бўлса, Навбахор тумани ҳокими Ф.Обло-қулов укасиға 18, қўеиға 200, жиняниға 32 гектар ер инъом этиб юборган. Қизилтепа тумани ҳокими Ш.Набиев акасиға оз эмас-қўп эмас 106 гектар ер ажратиб берган. Шаҳрихон тумани ҳокими А.Раҳмонов, Жиззах тумани ҳокими П.Шукров, Яқабқоқ тумани ҳокими З.Рўзиев, Пахтачи тумани ҳокими О.Аллаёров, Боеўут тумани ҳокими Э.Давабоев, Олтиарқ тумани ҳокими Н.Омонов, Питнак шахрининг собиқ ҳокими И.Қўра-зов каби мансабдор шахслар ҳам ўғли, қизи, турмуш ўртоғи, ошна-оғайнисига ер ажратиб, талон-тарожға йўл қўйганлар.

Амалдорлар, аксарият ҳоким-лар ер сотишдек «хўнар»ни яхши ўлаштириб олганиға ҳам мисоллар қўп. Андижон, Наман-ган, Самарқанд, Тошкент, Фарғо-на ва Хоразм вилоятларининг айрим туманлари ҳокимлари ҳамда бошқа мансабдор шахсла-ри томонидан ер майдонлари пора ваззига сотилиши ҳолатлари юзасидан жами 16 та жиноят иши қўзғатилган.

Эътибор беринг — мансабдор ўзига тегишли бўлмаган, одамлар ҳаётини яхшилаш воситаси сифатида вақтинча, омонат тариқасида ихтиёриға берилган мулкни - неча-неча келажак авлодлар рижини ҳаром лўқмаға алишмоқда. Бунга нима деб аташ мумкин? Оқўзликми? Омонатга-хиёнатми? Келгуси авлодлар ҳаққиға чанг солишимиз? Афсуски, барчаси мумассам...

Ўйлаиб қоласан киши. Жойлар-да қишлоқ ҳўжалиғида ислохотлар-ни амалға оширишға қаратилган қонунлар ижросини таъминлашға масъул шахслар томонидан содир

унмудорлиғи пасайишиға ва бошқа салбий оқибатларға олиб келган-ди. Республикаимизда минерал ўғитлар, гербицидлар ва пестицид-ларнинг қўлланиши энг юқори нормалардан ҳам ўйлаб беравар ортиқ эди. Ер ўйлоғисиз равишда оммавий суратда ўзлаштирилгани етмагандай, ана шу янги майдон-лардан фойдаланишда зарур технологияларға риоя қилинмасди. Ҳамма жойда пахта назоратсиз сугориларди. Оқибатда тупроқнинг нами қўлайиб кетган, бу эса унинг қайта шўрланишиға олиб келганди. Ўшундан бундай салбий ҳолатлар юзаса келишда собиқ Марказни айбдор қилгандик. Ўша ёқдан тайинланган ва келган раҳбарлар тупроғимиз шарт-шароитини, сувимиз қайқадан-қайқак оқишини, ёғин-сочину иссиқ-совуқ мавсум-ларимиз даврийлигини, умуман, муҳитимизни мутлақо билмайдик, дердик. Эл-юртимиз равнақи учун жон қўйдирмайдиган, ақинча, билиб-билмай миллий манфаатла-римизға зиён етказадиган ер-сувимизнинг беғона соҳиблари вақти-соати келганда тоғганини йиғиштириб, ўз юртиға - тайин иш ва тайин турар-жойиға кетиб қолади, деб ёқирардик.

Энди-чи? Бугун бундай мулоҳа-заларға, ёқиришларға ўрин борми?

Мана, ўн-ўн уч йилдирки, элимиз орасидан чиққан, шу заминда туғилиб, халқимиз қўз ўнгига ўсиб-ўлғайган, давлатимиз мамлағлари ҳисобига замонавий билим юртларига таълим-тарбия олган, керак бўлса, ҳориж тажри-басини ўрганиб келган ўз миллий кадрларимиз жойларда амал курсиларини эгалляптир. Уларнинг зиммасига бор қуч-қуввати ва ақл-заковатини сафарбар этиб, ўзлари тайинланган ҳудудда вазиятни қўқур ўрганиш, мавжуд муаммолар билан яқиндан танишиш, уларнинг ечимини топишда, аввало, халқи-миз, жамоатчиликимиз билан бир тану бир жон бўлиб меҳнат қилишдек юксак ишонч ва масъу-лиятли вазиға юкланган.

Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам зиммасидеги вазиға ва масъули-ятни ҳалол, виждонан, жон қўйдириб адо этаётимиз? Афсуски, бу саволға астойдил, дилдан ижобий жавоб бериш қийин. Акс ҳолда юқорида келтирилган мисоллар бўлмас эди.

Албатта, тегишли органлар айбдорларға қилимишға яраша жазосини бермоқда. **Жорий йилнинг ўтган даврида проку-ратура идоралари томонидан қишлоқ ҳўжалиғига оид**

РЕСПУБЛИКА БОШ
ПРОКУРАТУРАСИ
ХУЗУРИДАГИ СОЛИҚ ВА
ВАЛЮТАГА ОИД
ЖИНОЯТЛАРГА ҚАРШИ
КУРАШИШ ДЕПАРТАМЕНТИ
ФАОЛИЯТИДАН

Мамлакатимизда 2003 йилнинг 15 октябридан жорий операциялар бўйича сўмнинг эркин алмаштирилиши расман эълон қилинди. Бу эса ўз навбатида иктисодиётнинг барқарорлашуви, инфляция даражасининг пасайиши, инвестиция жараёнига ўзининг ихобий таъсирини кўрсатади. Чунки ички валюта бозорининг эркинлашуви, товарлар экспорт-импорти, валюта олди-сотдиси, моливий операциялар ва савдога алоқадор бўлмаган пул ўтказиш тушумларининг эркинлашуви олиб келди.

ВАЛЮТА ИШҚИБОЗЛАРИ

Эндиликда фуқаролар учун банк ва валюта алмаштириш шаҳобчаларидан эркин муомаладаги валютани ҳеч қандай тўсиқ ва чекловларсиз сотиб олиш имконияти туғилди. Натижада фуқаролар «доллар оламини» дея шийроловчи «хажатбарор»ларнинг олди-дига эмас, банкка боришни одат қилишди.

Афсуски, қонун ва белгиланган тартибларни чеклаб ўтиб валюта алмаштирилиши ўзига «қасб» қилиб олганлар ҳали ҳам йўқ эмас. Жорий йилнинг етти ойи давомида Республика Бош Прокуратураси хузуридаги СВОЖКК Департаменти ходимларининг сайёҳаракатлари билан 356 та валютага оид қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, 175 ҳолат юзасидан жиноят иши кўзгатилиди. 181 нафар шахсга

фурушлардан олиб қўйилиб, давлат ҳисобига ўтказилди. Хуқуқбузарлар барибир бир қуни жавобини беришди. Бироқ, ҳаммани таажжубга солаётган яна бир муаммо бор. Ҳозир Тошкент шаҳри чет эл валютасини эркин айирбошлаш бўйича мамлакатимизда биринчи ўринда туради. Қулайлик шарофатидан пойтахтликлар ва унинг меҳмонлари ҳаммаша мамнун. Бироқ айрим фуқаролар нега ҳали ҳам валюта алмаштириш учун «қора бозорни» афзал қўришмоқда?

Шу ўринда ноқонуний валюта айирбошлашга қимлар аралашиб қоляпти, деган масалани кўриб чиқас. Тошкент шаҳри Шайхонтохур туманида «УЙ-ЖОЙЖАМФАР-МАБАНК»нинг валюта айирбошлаш шаҳобчаси бор. Қарангки, ушбу шаҳобча ҳам қинғир ўйинлардан

К.Қосимов, жамғарма ва валюта кассалари бошлиғи Ф. Зиёвдидинов, валюта айирбошлаш шаҳобчаси кўриқчиси лавозимда хизмат қилувчи М.Маҳкамовлар ўзаро жи- муаммо бор. Ҳозир Тошкент шаҳри чет эл валютасини эркин айирбошлаш бўйича мамлакатимизда биринчи ўринда туради. Қулайлик шарофатидан пойтахтликлар ва унинг меҳмонлари ҳаммаша мамнун. Бироқ айрим фуқаролар нега ҳали ҳам валюта алмаштириш учун «қора бозорни» афзал қўришмоқда?

Шу ўринда ноқонуний валюта айирбошлашга қимлар аралашиб қоляпти, деган масалани кўриб чиқас. Тошкент шаҳри Шайхонтохур туманида «УЙ-ЖОЙЖАМФАР-МАБАНК»нинг валюта айирбошлаш шаҳобчаси бор. Қарангки, ушбу шаҳобча ҳам қинғир ўйинлардан

К.Қосимов, жамғарма ва валюта кассалари бошлиғи Ф. Зиёвдидинов, валюта айирбошлаш шаҳобчаси кўриқчиси лавозимда хизмат қилувчи М.Маҳкамовлар ўзаро жи- муаммо бор. Ҳозир Тошкент шаҳри чет эл валютасини эркин айирбошлаш бўйича мамлакатимизда биринчи ўринда туради. Қулайлик шарофатидан пойтахтликлар ва унинг меҳмонлари ҳаммаша мамнун. Бироқ айрим фуқаролар нега ҳали ҳам валюта алмаштириш учун «қора бозорни» афзал қўришмоқда?

Шу ўринда ноқонуний валюта айирбошлашга қимлар аралашиб қоляпти, деган масалани кўриб чиқас. Тошкент шаҳри Шайхонтохур туманида «УЙ-ЖОЙЖАМФАР-МАБАНК»нинг валюта айирбошлаш шаҳобчаси бор. Қарангки, ушбу шаҳобча ҳам қинғир ўйинлардан

Гулчехра РАЗЗОКОВА, Республика Бош прокуратураси хузуридаги СВОЖКК Департаменти матбуот гуруҳи катта инспектори

Гулчехра РАЗЗОКОВА, Республика Бош прокуратураси хузуридаги СВОЖКК Департаменти матбуот гуруҳи катта инспектори

Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши кураш департаментининг Хоразм вилоят бошқармаси ўз олдиға қўйилган вазифаларни бажаришда бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар билан ҳамкорликда иш олиб бораётган. Жумладан, ИИБ, божхона хизмати ҳамда давлат солиқ идораси билан ўтказилаётган рейдлар давомида айрим шахслар томонидан қонунбузилиш ҳолатлари содир этилганлиги аниқланмоқда.

Вилоятимиз Туркменистон билан чегарадош ҳудудда жойлашганлиги боис, айрим фуқаролар божхона талабларини менсимасдан ноқонуний ҳаракат қилишга уринаётган сир эмас. Яқинда Ҳазорасп туман прокуратураси СВОЖКК бўлимининг Питнак шаҳар ДСИ ҳамда ИИБ ходимлари билан ҳамкорликда ўтказган рейдда давомида ана шундай қинғирликлардан бири аниқланди. Фуқаро Р.Отажоновна ҳеч қандай ҳужжатларсиз чет элда ишлаб чиқарилган, баҳоси 3.082.400 сўмлик ошхона анжонлари, болалар велосипедлари ва дамзоларни айланма йўллар орқали яширин равишда юрти- мизга олиб кираётган вақтида ушланди. ...Урганч шаҳрида яшовчи Ш.Ражапованинг тадбир- корликка ишқи тушиб қолди. Бунинг учун қонунларда кўрсатилганликдек тегишли идоралардан рўйхатдан ўти- ши кераклигини ўйлаб ҳам ўтирмади. Мулла жиринг- ларни кўртдаг санаб ҳамёнга солдию, қайдасан пой- тахт деганча Тошкентга жўнади. Шаҳарга келгач, Ўрик- зор бозориданги номаълум шахсдан ҳеч қандай ҳуж-

Халқимизда шаҳар бедарвоза эмас, деган ҳикмат бор. Қолаверса, мавжуд қонун-қондалар ҳар бир фуқаронинг уларга оғишмай амал қилишини талаб қилади. Зеро, қонун- ларга оғишмай амал қиладиган тадбиркорнинг йўли ҳаммаша очик, қонун унинг мустаҳкам посбони. Халқимизда шаҳар бедарвоза эмас, деган ҳикмат бор. Қолаверса, мавжуд қонун-қондалар ҳар бир фуқаронинг уларга оғишмай амал қилишини талаб қилади. Зеро, қонун- ларга оғишмай амал қиладиган тадбиркорнинг йўли ҳаммаша очик, қонун унинг мустаҳкам посбони.

Ойбекнинг «Қутлуг қон» романи қаҳрамонларидан бири Мирзакаримбой жияни йўлчиға қараб «Эр киши ер сотмайди, ер сотган эр бўлмайди. Бу гапнинг мағзини чақ жияни!» дея мурожаат қилади. Йўлчи эса ўз ҳаракатини ноқорлик- қа, йўқчиликка йўйиб, афсус чекади.

У замонларда Йўлчи ҳақиқатан ҳам йўқчиликдан ерини сотган бўлса бордин. Аммо бугунги тўқин-сочинлик даврида айрим шахслар ўз мансабидан фойдаланган ҳолда, давлатга тегишли ерини сотиб, қонуни оёқ ости қилишаётганлиги қандай тушуниш мумкин? «Олтин Водий» агрохизмат маркази раиси бўлиб ишлаб келган И.Аввал- боев пахта ва галла экилиши лозим бўлган «Абдукарим бобо» фермер хўжалигининг 9 га, «Мирзабобод» фермер хўжалигининг 1,5 га, «Эшпалат» бобо» фермер хўжалигининг 11,2 га, «Қирсадоқ» фермер хўжалигининг 8 га, жами 35,7 га ерга «Режани қамайтириб бераман» деган ваъда билан, четдан келган, хўжаликда ишламалайдиган фуқароларга полиз экинлари эктирган. Оқибатда фермер хўжаликлари манфаатига 2.303.400 сўмлик зарар етказил- ган.

ЭР КИШИ ЕР СОТМАЙДИ

Б.САЪДУЛЛАЕВ, Жиззах вилояти прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси ходими

ХАЛҚ МАНФААТИ, ЭЛ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

УСТАСИ ФАРАНГ ИШБИЛАРМОНЛАР

КЎЗНИ КЎР ҚИЛИШИ МУМКИН БЎЛГАН ТЕХНИК ЧИГИТ ВА СПИРТДАН ҚЎЛБОЛА ЁҒ ВА АРОҚ ТАЙЁРЛАЁТГАН ШАХСЛАР ҚЎЛГА ТУШДИ

Сурхондарё вилоят прокурату- раси хузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси томонидан халқ ҳужжатидаги қонун ҳужжатлари- га риоя этиш тушунишсини шакллантириш, ҳуфёна фаолият кўрсатиш жиноят эканлиги юзасидан муайян ишлар амалга оширилаётгани, қўлбола мойжуволарда ишлаб чи- дини олиш ва уларга барҳам бериш мақсадида зарурий чора-тадбирлар белгиланган. Тадбирларда 22 та ҳолатда жисмоний шахслар томони- дан ҳовли ва бошқа жойларда яши- рин цехлар фаолият кўрсатаётгани- ги аниқланиб, улардан жами 1 млн. 900 минг сўмлик истеъмолга яроқсиз маҳсулот ва ускуналар далилий ашё сифатида олинди, 17 та ҳолат бўйича маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш- лар кўзгатилиди.

Хусусан, Термиз шаҳар СВОЖКК бўлими ходимлари томонидан шу йл- нинг 20 май куни олинган тезкор маълумотга асосан ўтказилган тад- бирда Термиз шаҳрида яшовчи М. Ҳолдиров ва фуқаро С.Худойназаров- вага 50 кг. ўсимлик ёғини 45 минг сўмга сотаётганлиги, дўкон кўздан кечирилганда, яна 180 кг. ўсимлик ёғи ва 1200 кг. қунжара борлиги аниқланди.

М.Холдиров ва ушбу ёғ ва қунжа- рағи қўлини Ш.Салоҳиддиновдан сотиб бериш учун олганлигини бил- дирган. Ш.Салоҳиддиновнинг уйи кўздан кечирилганда, шериги Б.Туро- бов билан ўзи яшаб турган ҳовли- нинг ёрдамчи хўжалигида чигитдан мой ва қунжара ишлаб чиқарадиган қўлбола мойжуво ўрнатиб, ноқону- ний равишда ёғ ишлаб чиқариш бил- лан шуғулланишганлиги аниқланди. Улардан 2400 кг. чигит, 2000 кг. қунжа- ра, 200 кг. пахта ёғи ва қўлбола мойжуво дилилий ашё сифатида олинди.

Мазкур ҳолат юзасидан Термиз шаҳар прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бўлими томонидан Ш.Са- лоҳиддиновга нисбатан жиноят иши

кўзгатилиди. Солиқ сиёсатини амалга оши- ришда конституцион нормалар ҳамда амалдаги қонун ҳужжатлари- га риоя этиш тушунишсини шакллантириш, ҳуфёна фаолият кўрсатиш жиноят эканлиги юзасидан муайян ишлар амалга оширилаётгани, қўлбола мойжуволарда ишлаб чи- дини олиш ва уларга барҳам бериш мақсадида зарурий чора-тадбирлар белгиланган. Тадбирларда 22 та ҳолатда жисмоний шахслар томони- дан ҳовли ва бошқа жойларда яши- рин цехлар фаолият кўрсатаётгани- ги аниқланиб, улардан жами 1 млн. 900 минг сўмлик истеъмолга яроқсиз маҳсулот ва ускуналар далилий ашё сифатида олинди, 17 та ҳолат бўйича маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш- лар кўзгатилиди.

Пакта тазалаш заводлари ва уларга тегишли пунктларнинг атро- фи ўралмаганлиги, тунги вақтда тўлиқ ёритилмаслиги, қўриқлаш тўғри ташкил этилмай, чигит маҳ- сулотларини талон-тарож қилишга шариёт вриб беришда қоровул- ларнинг ўзлари ҳам шерик эканли- ги оқибатида чигитни талон-тарож қилиш давом этмоқда.

Ушбу ҳолат юзасидан вилоят «Б.Салоҳиддинов» бирлашмасига тақ- димнома киритилди, пахта тазалаш заводларининг атрофини ўраш бўйича қурилиш ишлари бошлаб юборилди.

Маълумки, ароқ ишлаб чиқариш- да қўлчиланидиган спирт ҳам ашё- си давлат монополиясига олинган. Аммо айрим фуқаролар қўлбола у- скуналардан инсон саломатлиги учун ўта хавфли бўлган спиртли ичимлик ишлаб чиқараётганлиги қандай оқлаш мумкин?

Денов туман СВОЖКК бўлими 4-сонли божхона ходимлари билан ҳамкорликда ўтказган тадбирда Денов шаҳрида яшовчи О.Искан- даров туман ҳокимиятидан спирт- ли ичимлик сотиш учун махсус рух- сатнома олмасдан туриб, фуқаро А.Назаровга қўлбола усулда тайёр- ланган 200 дона «Денов» ароғини 160,0 минг сўмга сотаётганлиги уш- ланган. Унинг яшаб жойи кўздан кечирилганда қўлбола усулда тай- ёрланган жами 236 дона ароқ ва 100 дона «Алпомизи», 48 дона «Де- нов», 33 дона «Денов оқшони» ароқ- лари учун ёрлиқлар ва 35 дона пластмасса қоқоқлар борлиги аниқланиб, далилий ашё сифатида олинган. О.Искандаровга нисба- тан жиноят иши кўзгатилиди.

Бу каби қонунбузилишлар ай- рим нопок шахсларнинг ўз манфаа- тини ўйлаб шундай ишга қўл урга- ни, иккинчидан, савдо ва назорат органлари томонидан етарли да- ражада назорат ишлари олиб бо- рилмаганлиги, қолаверса, қўлбола ароқ сотиб кун қўрувчи шахслар ҳақида маҳалла, қўни-қўшни, участ- ка нозирлари тегишли органларга хабар бермаслиги оқибатида бун- дай жиноятлар содир этилмоқда. Мамлакатимиз иктисодиётига за- рар келтирадиган ҳаракатларнинг олдини олиш бу бизимизнинг фу- қаролик бурчимиз эканлигини унут- майлик.

М.МАҲМАДИЕВ, Сурхондарё вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқарма бошлиғи вазифасини бажарувчи

ТЕКИС ЙЎЛ ҚОЛИБ...

Навоий вилояти СВОЖКК бошқармаси томонидан Вазирилар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Республика- даги ноқонуний товарларни олиб қилирилиш тартибга солиш тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш юзасидан олиб бориладиган тадбирлар натижасида 506 та қонунбузарлик ҳолати аниқланди. Улардан далилий ашё сифатида 146 млн. 600 минг сўмлик товар-моддий бойликла- ри олиб қўйилди.

Шундан бугунги қадар 112 млн. 700 минг сўмлик товар-моддий бой- ликлари сотилиб, давлат бюджет- га ўтказилиши таъминланди. Ушбу қарорнинг моҳияти юза- сидан тадбиркорлик фаолияти бил- лан шуғулланувчи жисмоний шах- сларга тушунириш ишларининг олиб борилишига қарамай, ноқо- нуний йўллар билан мўймай даро- мад олишни қасб қилиб олган фу- қаролар ҳамон ўчаб турбди. Ана шундайлардан бири С.Аби- дов ва ушбу тўғрисида, қарий 3 миллион сўмлик озик-овқат маҳ- сулотлари ва 17 турдаги 1 млн. сўмдан зиёд бўлган спиртли ичи- мликларни «Астрахан-Душанбе» по- езди вагонига жойлашган. Бах- тига танишлари уграб қолиб, ҳеч қандай ҳужжат ҳам сўрашмади.

Саломат Навоийнинг Тинчлик темир-йўл станциясига етиб кел- ганида, бу ерда ҳам яқин танишла- ри борлиги унга асқотди. «Астра- хан-Душанбе» поезди тўхташи бил- лан қарманалик Н.Ражабов бош- қарувидаги автомашина аллақачон ўқуришлар оқларини орттишга тайёр турарди. Бир зумда оқлар жойлан- дию уларнинг кўнгли хотиржам тор- тди. Аммо бу узоққа чўзилмади. Те- кис йўл қолиб, сўмқом йўлдан ҳара- катланаётган автомашина бош- қарма ходимлари томонидан тўхта- тилди. Текширувда унинг юкхона- сидаги тегишли ҳужжатлар ва си- фат сертификатидаги бўлмаган, хорижда ишлаб чиқарилган 5 мл- лион 472 минг сўмлик товарлар далилий ашё сифатида олиб қўйил- ди.

Нақд пул айланиши иктисодиёт- нинг ривожланишида муҳим аҳамиятга эга. Пул муомаласи- ни янада такомиллаштириш, нақд пул ҳисоб-китоблар тизимини кенгайтириш, нақд пулнинг банкдан ташқари муомаласини қисқартириш ва солиқ тўлашдан бўйин товлаш- нинг олдини олиш мақсадида Вазирилар Маҳкамасининг «Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинган эди.

РИВОЖЛАНИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ

Бухоро вилоят прокуратура- си хузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси томонидан жорий йилнинг ўтган 6 ойи давомида аниқ- ланган ноқонуний товар-пул айлан- маси 26 млрд. 149 млн. 427 минг сўмни ташкил қилади. Шундан нақд пул тушумларни банкка топширмас- лик 5 млрд. 604 млн. 992 минг сўмни ташкил қилади. Бу рақамларда акс этирилган миллионлигари банк ор- қали муомаласида киритилмаганлиги, бугун нафақасини кўтаётган пенси- онерлар, маошини вақтида олол- маётган турли қасб аэларининг ҳақли эътирозига сабаб бўлмап- тимкан?

Бошқарма ходимлари томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобай- нида вилоят ҳудудида ноқонуний нақд пул айланмаларини аниқлаш, ула- рни қисқартириш ва қўлиқ тушум- нинг банкларга тушушини таъмин- лаш мақсадида тезкор тадбирлар ўтказилди. Натижада банкка қўшим- ча 551 миллион сўмдан кўпроқ нақд пул тушурилишига эришилди. Аниқ- ланган ҳуқуқбузарликлар бўйича бюд- жетга ундирилиши лозим бўлган солиқ ва мажбурий тўловлардан 116 млн. 222 минг сўми нақд пулда банкка топширилди.

Жумладан, Вобкент туманидаги «Арготехтамиртаъминлаш» корхо- ниси туман ДСИга ҳисобот тақдим этмаганлиги туфайли, моливий жа- рималар билан бирга давлатга 28 миллион 427 минг сўм миқдорда зарар етказилган. Корхона раҳбари Х.Турсундовдан солиқларнинг 4 миллион сўмини нақд пулда ундиришга эришилди, унга нисбатан жиноят иши кўзгатилиди.

Ромитон туманидаги «Про- мостройтех» хусусий савдо ишлаб чиқариш фирмаси шу йилнинг би- ринчи чорагида 427 млн. 660 минг сўмлик спиртли ичимликларни нақд пулга сотиб, назорат қасма маши- насидан ўтказмаган ва банкка топ- ширмаган. Мазкур ҳолат юзасидан фирма раҳбари Ш.Мўминовга нис- батан жиноят иши кўзгатилиб, ҳуж- жатлар судга юборилган.

Билиб туриб қонунбузарликка йў- қўётган бундай тадбиркорлар фи- доий ишбилармонлар номига доғ туширмоқда.

Ш.БҲОҲОВ, Бухоро вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси ходими

Ушбу ҳолат юзасидан ЖКнинг тегишли моддасига қўра, жиноят иши кўзгатилиб, товар-моддий бойликлар суднинг қарорига асо- сан давлат фойдасига мусодара қилиниб, тадбиркор тегишли жа- зосини олди.

О.ҲАМРОЕВ, Навоий вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси матбуот гуруҳи катта инспектори

БОШ МАСАЛА - ИСТЕЪМОЛЧИ ХУҚУҚИ

Истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш ҳар қандай давлатда муҳим аҳамиятга эгадир. Мамлакатда ишлаб чиқарилаётган ва четдан олиб келинаётган маҳсулотлар сифат жиҳатдан инсон эҳтиёжига мос келиши, унинг соғлиғига зарар етказмаслиги лозим.

Кўрилаётган чораларга қарамай республика ҳудудида марказиз ёки қалбаки акциз маркази ёпиштирилган сифатсиз маҳсулотларни олиб келиб сотиш ҳоллари ҳамон ўчармоқда. Ушбу ҳолатларнинг олдини олиш, шунингдек, бюджетга даромадлар тўлиқ тушушини таъминлаш мақсадида Вазирилар Маҳкамасининг 2004 йил 4 февралда «Алкоголни ва тамаки маҳсулотларига акциз марказларининг янги намуналарини жорий этиш тўғрисида»ги қарори қабул қилинган эди. Қарорга ушбу турдаги маҳсулотларни чакана савдо орқали сотадиган дўконлар 15 августга эски намунадаги акциз марказлари билан савдо қилишлари мумкинлиги белгиланган.

15 августдан кейин савдо корхоналарида эски намунадаги акциз марказлари ёпиштирилган маҳсулотлар сотилмай қолган бўлса, савдо муассасалари белгиланган тартибда янги намунадаги акциз марказлари олиш учун бююртма беришлари лозим бўлади. Бунинг учун ҳар бир савдо дўкони алоҳида тартибда керак миқдордаги акциз маркази учун «Давлат белгиси» босмахонаси билан шартнома тузиши ва акциз марказлари номинал қиймати, яъни алкогольли маҳсу- лотлар учун 12 сўм 84 тийин, тамаки маҳсулоти учун 2 сўм 29 тийин тўлаши лозим бўлади.

Шундан сўнг «Давлат белгиси» босмахонаси томонидан янги наму- надаги акциз марказлари тайёрланади ва бююртма асосида жўнатилади. Янги намунадаги акциз марказлари олинган, чакана савдо дўконлари томонидан эски намунадаги акциз марказлар олиб ташланиб, янги намунадаги акциз марказлари ёпиштирилади ёки эски намунадаги акциз марказларининг устига белгиланган тартибда елимлаш йўли билан сотилиши лозим бўлади.

15 августдан кейин чакана савдо дўконларида эски намунадаги акциз марказлари ёпиштирилган маҳсулотлар акциз марказиз маҳсулот деб ҳисобланиб, белгиланган тартибда давлат фойдасига мусодара этила- ди.

О.САДРИДДИНОВ, Наманган вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси катта инспектори

ТАМАКИҲУРУШЛАР

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси хузуридаги Солиқ ва ва- лютата оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари томон- идан Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш мақсадида қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Бошқарма ходимлари томонидан ўтказилган тадбирда Нукус-Тўртқўл йўналиши бўйича ҳаракатланаётган, Ш.Хасанов бошқарувидаги «Икарус» автобуси текширилганда, унинг юкхонасида йўловчи Д.Жолдасова жами 662,5 минг сўмлик, акциз маркази бўлмаган 2500 қўти «PINE» тамаки маҳсулоти сотиш мақсадида Тошкентга олиб кетаётганлиги аниқланди. Текширув шўни кўрсатдики, Д.Жолдасова ушбу тамаки маҳсулотини Нукус шаҳрида яшовчи фуқаро В.Айтимбетовадан 850 минг сўмга сотиб олган экан. Унинг уйда жами 1 млн. 351 минг сўмлик акциз марказиз тамаки маҳсулотлари ноқонуний равишда сақланаётганлиги аниқланди. Тамаки маҳсулотлари ашёвий далил сифатида олинди, Д.Жолдасова ва В.Айтим- бетовага нисбатан жиноят иши кўзгатилиди.

К.АБДИРИМОВ, Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси хузуридаги СВОЖКК матбуот гуруҳи катта инспектори

БАРАКА ИСТАСАНГИЗ ЭГРИ ЙЎЛГА ЮРМАНГ

Юртимизда спиртли ичимликлар ҳамда тамаки маҳсулотларини акциз марказиз сотиш тақиқланди. Аммо баъзи тадбиркорлар мўймай даромад олишда ноқонуний ишга қўл уришди. Яқинда вилоят прокуратураси хузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқар- маси ходимлари вилоят ИИБ ЙПХ штаби масканда ўтказган тадбирда ана шундай қонунбузилиш ҳолатлари кузатилди. Жумладан, қашқадарё- лик Ҳ.Яхшибоев бошқарувидаги «Нексия» тўхталибди текширилганда, машина юкхонасида 820 қўти, 286 минг 300 сўмлик чет элда ишлаб чиқарилган, акциз марказиз «PINE» сигаретлари олиб кетилаётгани аниқланди. Сигаретлар далилий ашё сифатида олиб қўйилиб, Ҳ.Яхшибо- евга нисбатан жиноят иши кўзгатилиди. Шу кўни Бухоро-Тошкент йўналиши бўйича ҳаракатланаётган «Мерседес» автобуси тўхтатилиб, унинг салони кўздан кечирилганда бухоролик Л.Сохибованинг сирини очилиб қолди. Чунки бу аёл пойтахтга акциз марказиз 600 қўти, 264 минг сўмлик «PINE» сигаретларини олиб бориб пулламоқчи экан. Л.Сохибованинг сафарига шу ерда нукта қўйилди. Энди у қилмиши учун жавоб беради.

Жорий йилнинг шу даврига қадар вилоят ҳудудида ноқонуний равишда акциз маркази бўлмаган тамаки маҳсулотларини олиб кириш бўйича жами 10 та жиноят ва 15 та маъмурий жавобгарликка оид иш кўзгатилиди. Аниқланган ҳуқуқбузарликлар натижасида 3824,4 минг сўмлик тамаки маҳсулотлари далилий ашё сифатида олинди.

Халоп йўл тутаман, ўз ишимдан барака, риқз топаман деган одам аввало қонунларга итоат қилиши лозим. Зеро, қинғир иш эвазига орттирилган бойлик билан эл ичида обрў топиб бўлмайди.

Азизбек ЗУБАЙДУЛЛАЕВ, Самарқанд вилоят СВОЖКК катта инспектори

Қўшаҳида Республика Бош прокуратураси хузуридаги Солиқ ва валютата оид жиноятларга қарши курашиш Департаментининг матбуот маркази билан ҳамкорликда тайёрланди.

DEKTEKTIV NIKOVA

(Давоми. Бошлангич ўтган сонда).

Орадан бир hafta ўтган, шаҳар четидаги каналда чумилётган болалар сув юзидаги шокларга илиниб ётган мурдани кўриб дахшатга тушишди. Мазкур жойга етиб келган ҳуқуқ-тартибот идораси ходимлари тезда ишга киришди. Мурданинг шахси аниқланди. У 27 ёшли татар миллатига мансуб Руфат Маллаев экан. Суд-медицина экспертизаси ҳулосасига кўра, мурданинг ўлими олдидан иккала буйраги кесиб олинганлиги маълум бўлди. Жароҳатлар бу ишни тажрибали врач амалга оширганлини кўрсатиб турарди. Йиғилган маълумотлар асосида тезкор-тергов ишлари бошланди.

Бу орада Инесса охириги иши учун ҳам хизмат ҳаққини олган, унга қолган пулларини қўшиб, янги, қип-қизил «Нексия» харид қилган эди. Инесса машина олиш учун деярли ҳамма пулларини сарфлагани сабабли анчагача докторнинг кўнгиругини кутиб юрди. У томондан садо бўлмагач, охириги қиёбат ўзи кўнгирук қилди.

— Алло, Борис ака яхшимисиз? Бир дастур синглим бор эди деб, хабар ҳам олмайсиз-а?

— О-о, нахотки! Кимсан Инессанинг ўзи мени исми билан чакрапти-ми? Эшитдик, эшитдик. «Нексия» муборак бўлсин. Қачон «юваниз»?

— «Ювиш» қочиб кетмайди. Ундан кўра ишдан гапиринг. Машина сотиб олганимдан кейин ҳамнинг анча мазаси қочиб қолди.

— Биласан-ку, иложи борича бундай нарсалар ҳақида телефонда гаплашмаган маъқул. Умуман ҳозирча тинчлик. Ҳеч қандай гап йўқ.

Бу жавобдан бироз ранжиган Инесса энди айёрлигини ишга солди:

— Доктор, демек ҳеч ким керакмас, денг. Ўзингизга ҳам ҳеч ким керакмасми?

— Галинча тушунмадим.

— Ёш, ёлғизликдан зериккан, ўта гўзал ва шўх Инесса исмли аёл ҳам керакмасми?

— Йў-э! Нахотки бу гапларни ўнгимда эшитётган бўлсам? Инесса, ўзингмисан?

— Ҳа, ўзимман. Хўш сотиб олсангизми ёки йўқми?

— А-а, ҳали сотиб олишим ҳам керакми?

— Албатта. Ҳозирги замонда мушук ҳам текинга офтобга чиқмайди.

— Эҳ, Инесса, Инесса! Пул учун ҳеч нарсадан қайтмаслигинга беш кетаман-да. Хўш, нархини билсам бўладими?

— Минг.

— Қанча? Бир кеча учун жудаям ошириб юбормадигизми? Сал пастроқ тушинг хоним.

— Бўлгани шу. Тағинман-чи, сизнинг хоҳишингизу танишлигингизни ҳисобга олдим.

Аслида Борис Инесса учун бундан ҳам кўп пул бериши мумкин эди. У қизни жуда ёқтирар ва анчадан бери унга эришиш йўлини қидириб юрганди. Қолаверса, шу вақтгача Инессага қилган совғалари олдидан минг доллар ҳеч нараса эмасди. Шу боис аёлининг шартига рози бўлди. Макжора Инесса бўлса бир кеча кўнгирушлик учун минг доллар «ишлаб» олди.

Ёш терговчи Аъзамов олиб бораётган тергов иши боши берк кўчага кириб қолди. Руфат билан яқин алоқада бўлган деярли барча танишлари сўроқ қилинган бўлса-да, олинган маълумотлар ишга ҳеч қандай ойдинлик киритмади. Шунда терговчи Руфатнинг уйини яна бир бор текширишга аҳд қилди. У уйдаги нарсаларни кўздан кечириётди, шкафнинг тортмаси-

дан қандайдир ҳужжатлар тўпламини топиб олди. Ҳужжатлар орасидан уяли алоқа компаниясининг шартномаси ҳам чиқди. Ушбу шартнома Руфат мазкур компаниянинг мижози эканлигини далилат берар, бу эса ўз навбатида тергов ишига тааллуқли зарур маълумотни топиш учун яна бир имконият эди. Аъзамов уяли алоқа компаниясидан Руфатнинг қўл телефони-нинг рақамини аниқлагач, сўнгги ойда ушбу рақамга келиб тушган ва ундан кўнгирук қилинган телефон рақамларининг рўйхатини олди. Рўйхатдаги рақамлар текширилганда, улар Руфатнинг тергов давомида сўроқ қилинган танишларига тегишли эканлиги аниқланди. Аъзамов яна калавани учини йўқотиш атрафасида турарди. Энди наваб Руфатнинг мурдаси топишдан кундан бир hafta олдин унга келиб тушган телефон рақамига келганди. Аъзамов аввалига унчалик эътибор бермаган ушбу рақам рўйхатда бир марта қайд этилганди, холос. У телефон гўшагини қўлига олди-да, ўйлашиб қолди. Бундай пайтларда ҳар бир савол тўғри қўйилиши зарурлигини Аъзамов яхши тушунарди. Шунинг учун телефон рақамига тикилганича бироз ўтиргач, миёсига ажайиб фикр келди, шекилли, тезда рақамини тера бошлади.

ТУЗОҚ

— Алло!

Телефондан аёл кишининг кўнгирукдек овозини эшитган терговчи бироз шошиб қолди. Дарров ўзини қўлга олди-ю, гап бошлади:

— Алло, яхшимисиз?

— Раҳмат, яхши. Ким бу?

— Бу мен Руфатман.

— Қанақа Руфат?

Аввалига Инесса бу исмга ҳақиқатдан ҳам ҳеч қандай эътибор бермади.

— Бу мен... ҳалиги, кондиционер устаси Руфатман.

Бу гаплардан Инессанинг эти жиғиллаб, бутунлай довдираб қолди:

— Нима? Руфат? Мен ҳеч қандай Руфатни ҳам, кондиционер устасини ҳам танимайман.

Алоқа узилди. Инесса турган жойидан қандай ерга ўтириб қолди, билмайди. Қўллари қалтираганидан ҳатто сигаретасини ҳам ёншириб қолди. Ҳаёли остин-устун бўлиб кетганидан нима бўлаётганини тушунмасди ҳам.

Терговчининг яна боши қотди. У ҳозир телефонда жавоб берган аёлни Руфатга адашиб кўнгирук қилган бўлса керак, шу сабабли ҳам унинг рақами рўйхатдан бир марта чиқди, деб тахмин қилди. Аъзамов стол устидаги телефон рақамларининг рўйхатини четга суриб қўйди-да, бошини ушлаганча чуқур ўйга ботди.

Инесса икки-уч кун кўрқувда юрди. Ўша кунги сирли кўнгирук унга ҳечам тинчлик бермасди. Аввалига бор гапни Борисга айтиб бермоқчи ҳам бўлди. Лекин унинг ишончини йўқотиб қўйишдан кўрқиб, бу фикрдан қайтди. Инессанинг пули тугаётгани боис, докторнинг ҳеч бўлмаганда яна битта буюртмасини бажариши керак эди. Лекин нима учундир ҳаргал телефон жиринглаганда унинг юраги орқага тортиб кетарди.

Соат кечки саккизларга яқинлашганда Инесса реклама ва эълонлар газетасини варақлаб ўти-

рарди. Автомобиль олди-сотдиси билан боғлиқ бўлган эълонларни кўраётганида тўсатдан машинасини сотиш фикри туғилди. У машинасини қанақа сотиши мумкинлигини тахмин қила бошлаган ҳам эди, телефон жиринглади.

— Алло, Инесса қалайсан?

— Яхшиман, раҳмат.

— Ҳа, тинчликми, кайфиятинг йўққа ўхшайди?

— Доктор, сизга ҳар доим яхши кайфиятда юраман деб, ваъда берганимдир?

— Вой-бў, заҳримни кимга сочай деб ўтирган экансан-да? Майли, мақсадга ўтай. Икки кун вақтинг бор. Ёш йигит керак. Бу гап пули кўпроқ бўлади.

Пулни эшитгандан сўнг Инессанинг кайфияти ўзгарди.

— Пули кўп бўлса яхши-ку. Нега ундай,

билса бўладими?

— Қолганини қўришганда гаплашамиз. Лекин билиб қўй, соғлом йигит бўлиши керак. Бўпти, ҳаракатингни қилавер.

Инесса янги буюртмадан хурсанд бўлиб кетди. Кўнглига тинчлик бермай келаётган сирли кўнгирукни ҳам унутиб юборди. Энди ёшроқ бир йигитни топиб, илтириш керак. Қўзи уйқуга кетгунча шуларни ўйлаб ётди. Эртаси куни гўзаллик салонига борди, ўзига янги либослар харид қилди. Янги ўлжани илтириш режаси эса ҳар доимгидай: кечки пайт, машхур дискотекалардан бирида амалга оширилади. Муסיқани баланд қилиб, оловдай қизил «Нексия»-сида келатган Инесса ўзининг ишбилармон аёллигига қойил қолган эди.

Бирок бирданга машинасининг балони тешилиб, Инессанинг ширин ҳаёлларини учириб юборди. У машинани йўл четида тўхтади-да, тушмасдан ўтираверди. Ярим соатларча шундай ўтиргач, сабри чидамай, ёрдам сўрамоқчи бўлди.

Аскар йўлда қўл қўтариб турган аёлни қўриши билан машинасининг тормозини босди:

— Яхши киз тинчликми, нима бўлди?

— Балон тешилди, шекилли.

Йигит қизлар билан гаплашишни жойига қўй, шу боис бу имкониятни қўлдан бой бермаслигининг ҳаракатига тушди:

— Э-э, шундай гўзал киз нозик бармоқлари билан машина гилдирагини алмаштирса, мендай йигитлар қандай бош кўтариб юради?

— Боядан бери ҳеч ким тўхтамай ўтиб кетаяпти. Ҳақиқий эркаклар қолмади, шекилли.

Аскар «Нексия»-нинг гилдирагини алмаштиришга тутинди. Бу пайтда Инесса машинага суняганича, сигарета тутатарди. «Бунча қаранг, кутаётган ўлжам ўз оёғи билан келиб турибди-я». Ҳаёлидан шундай фикр ўтаркан, у Аскарга хушомад қила бошлади:

— Сиз ҳақиқий эркак экансиз. Менинг исми Инесса.

— Меники Аскар. Гилдиракни алмаштирганим учун қимматга тушадиган бўлдингиз-да.

— Ҳамма усталар қатори олсангиз керак. Ёки бошқача тўлаш керак-ми?

— Шўх киз экансиз. Менга шу нақалар ёқади. Ўзим ҳам ҳаётдан фақат завқ олиб яшашни ёқтираман. Хўш, бошқача тўлаш қанақа бўлади? Мен ўқимаган; оми йигит бўлсам. Унақа нарсаларни яхши

ёзилишича, ўша куни Руфатга тўртта буюртма келиб тушган бўлиб, терговчининг қўлидаги буюртмачилар рўйхатида эса фақатгина учта манзил кўрсатилган эди. Аъзамов дарҳол Руфатнинг ишонаси билан боғланди. Орадан беш дақиқа ўтар-ўтмас фирманинг котибаси буюртмаларни рўйхатга олиш китобидан Аъзамов сўраган маълумотларни топиб берди. Унда тўртинчи буюртмачининг уй адреси

ва телефон рақами ёзилган эди. Аъзамов телефон рақамини кўриши билан ўша куни телефон орқали гаплашган аёлни эслади. Ҳа, бу худди ўша рақам эди. Унинг миёсига аёлининг «Қанақа Руфат? Мен ҳеч қандай Руфатни ҳам, кондиционер устасини ҳам танимайман» деган сўзлари чарх урарди.

Инесса билан Аскарнинг қафега келишганига бир ярим соатча бўлди. У ёқ бу ёқдан гаплашиб, яқинроқ танишиб ҳам олишди. Зиёфат охирагач, Аскар Инессани уйига таклиф қила бошлади. Қизнинг кечки пайт учрашамиз, дейишига қарамай уни қўстайверди. Охириги Инесса йигитнинг хушомадларига ва қисташларига бас кела олмай рози бўлди. Аскар ижарага олган квартира йўлининг нариги томонида жойлашган эди...

Соат бешларга ақинлашганда Аскар ўрнидан туриб ювиниш хонасига кириб кетди. Инесса эса жиймайганича, ётган жойидан уни кузатиб қолди. Кейин ўрнидан туриб сигарета тутатди. Йигит ювиниб чиқиб, стол устида турган пиводан бир хўппади-да, қизни кучоғига олди.

— Бўлди, қарадим. Ундан кўра кечки пайт бирон жойда яна кўришайлик. Хоҳласанг меникига кел.

— Албатта, келаман. Энди доим сен билан бўламан, жоним.

— Майли, мен борай. Телефонимиз ёзиб ол. Кечга яқин телефон қилсанг, «адрес»-ни тушунтираман.

Инесса уйга келиши билан Борисга кўнгирук қилди.

— Доктор, кечқурун келсанглар бўлади. Тайёр бўлиб турсангиз, мен хабар бераман.

— Яхши. Телефон қилишингни кутаман.

Инесса ошхонага кириб ухлатадиган дорини тайёрлаб қўйди. Соат кечки саккизларга яқинлашганда телефон жиринглади. Инесса Аскарнинг кўнгиругини кутиб ўтиргани сабабли телефонга шошиб қолди:

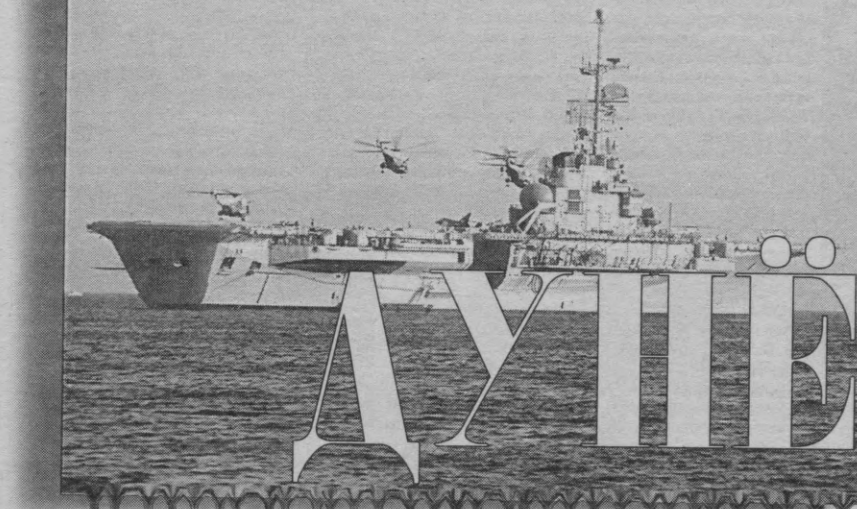
— Алло!

— Алло, ассалому алайкум. Бу Инессанинг хонадоними?

(Давоми келгуси сонда).

Жаҳонгир МАКСУМОВ,
журналист

YAQIN OTMISH

(Давоми. Бошлангич ўтган сонда).

24 октябр куни совет ҳукумати Кубанинг қамал қилиниши ва АҚШнинг бошқа ҳарбий ҳаракатларига нисбатан қатъий норозилик билдирди. СССР зудлик билан БМТнинг хавфсизлик кенгашини чақиришни сўради. Мамлакат муҳофаза вазири армияни оширилган жанговар тайёргарлик ҳолатига келтириш, таътил ва аскарларни заҳирага бўшатишни бекор қилиш тўғрисида буйруқ берди. Айни пайтда Совет Иттифоқи Кубада ҳужум қуроллари борлигини инкор қилишда давом этди. Ф.Кастро эса мамлакатда умумийлик мобилизация ўтказилиши тўғрисида эълон қилди. Хавфсизлик кенгашининг фавқулодда мажлисида СССР вакили В.Зорин Кубага ядро ракеталари жойлаштирилганини қатъий инкор қилди. Бу вақтда 20 дан зиёд совет кемалари Куба сари йўлга тушган, ҳатто айримлари қамал чизигига яқинлашиб қолган эди. Хрущёв ўзини хотиржам тутди, океанортидагилар унинг ҳар бир қадамини синчковлик билан кузатиб турганини ҳис қилган ҳолда 23 октябр куни кечқурун театрга ҳам тушди. Президент Кеннеди Хрущёвга мактуб йўллаб, қамал қоидаларига риоя қилишни сўради ва АҚШ томони совет кемаларига ўт очмоқчи эмаслигини билдирди. Кеннедига Кариб денгизда совет сувоисти кемалари пайдо бўлгани ҳақида хабар берди. Бу Америка кемалари учун жуда хавфли эди.

24 октябр куни эрталаб икки совет кемаси Кубадан 500 мил узоқликдаги қамал чизигига яқинлашди, уларни сувоисти

УРУШ АРАФАСИДА... ЭДИ

кемаси ҳимоя қилиб турарди. Қарши томондан сувоисти кемаларига қарши қурашувчи вертолётлар бўлган «Эссекс» кемаси пешвоз чиқди. Р.Макнамара зарур бўлса совет сувоисти кемасига уни сув юзига чиқишга мажбур қилиш учун заиф зарядли бомбалар билан ҳужум қилиш тўғрисида буйруқ берди. Аммо Хрущёв таваккал қилишни истамади ва Кеннедига зудлик билан учрашишни таклиф қилиб, совет кемаларига қамал чизигида тўхташни буюрди. Кеннеди мулоқотга тайёрлигини, фақат Кубадан совет ракеталари олиб чиқиб кетилгандан кейингина учрашишлари мумкинлигини билдирди.

Куба устидан қунига икки маҳал пастлаб учувчи саккиз самолётдан иборат эскадрильялар учиб ўтарди. АҚШнинг бошқа самолётлари узлуксиз равишда рақибнинг сувоисти кемаларини кузатиб турарди. Совет кемалари қамал чизигига яқинлашиб океанда тўхтади, айримлари эса ортга қайтиш тўғрисида буйруқ олишди. Ракета қурилмалари ва бомбардимончиларни монтаж қилиш давом этар эди. Кубага вазиятни яқиндан кузатиш ва Гавананинг ҳаракатларини Москваники билан мувофиқлаштириш учун А.Микоян учиб келди. АҚШ самолётларидан бири уриб туширилди ва учувчи ҳалок бўлди. Хрущёв Кастронинг қандайдир қўзда тутилмаган ва хавфли ҳаракат қилиб қўйишдан

чўчиган эди.

Зиддият кучайиб борарди. 26 октябр куни Кеннеди Кубага ҳужум қилишга тайёргарлик қўришга буйруқ берди. Америка учувчисининг ҳалокатидан сўнг разведкачи самолётлар сонини бир неча марта кўпайтирилди. Уша куни Кеннеди Хрущёвдан яна бир хат олди. Хатни бош котибининг ўзи айтиб туриб ёздирган, у ҳатто таҳрир ҳам қилинмаган эди. Совет раҳбари АҚШнинг

ҳамма жойда ўлим ва вайронагарчиликларни келтириб чиқарганидан кейингина тугагани билан», — деб ёзган эди у. Аммо бу сафар СССР раҳбари Кубада совет ракеталари борлигини инкор қилмади. «Ракеталар совет офицерларининг назорати остида ва АҚШга ҳужум қилиш учун ишлатилмайди. Бу жиҳатдан хотиржам бўлишингиз мумкин. Сизларга қарши нима қилсак, ўзимизга ҳам шу нарса қайтишни жуда яхши биламиз».

Хрущёв Кеннедига қамални бекор қилишни ҳамда Кубага ҳужум қилмаслик мажбуриятини олишни таклиф қилди. Шундай қилинса СССР Кубага етакзилган ракеталарни қайтариб олади ва йўқ қилади. Эртаси куни эрталаб, ҳали кечаги хатига жавоб олмасдан туриб у Кеннедига яна мактуб йўллаб, Туркиядаги ракеталарини олиб чиқиб кетишни талаб қилди. Ўртада пайдо бўлган барча муаммолар юзасидан икки-уч ҳафта мобайнида музокаралар

матбуотида эълон қилинди. Мантиқан олиб қараганда, бу Кубада совет ракеталари борлигини тан олиш билан баробар эди. Раҳбариятдаги ички норозиликка қарамай Хрущёв Кеннедининг таклифини қабул қилди. Унинг ихтиёрида оз вақт қолган бўлиб, иккисидан бирини танлаш керак эди: ёки ҳарбий ҳаракатлар, ёки ён бериш. У иккинчисини танлади ва бу ҳақда 28 октябр куни Кеннедига мактуб йўллади.

Бу Куба инқирозини бартараф қилиш йўлидаги ҳал қилувчи қадам эди. Кастро мамлакат хавфсизлиги бўйича Америка президенти берган қафоллатни етарли эмас деб ҳисоблади ҳамда АҚШ разведкачи самолётларининг парвози ва савдо эмбаргосини тўхтатишни, Куба худудидagi АҚШга қарашли ҳарбий-денгиз базасини тугатишни талаб қилди. Уни тинчлантириш учун Микояннинг жиддий тер тўкишига тўғри келди.

Ушбу «ўйин»да Хрущёв Кенне-

дига ютқазди дея гап-сўз қилиш фойдасиздир. Уша пайтда ҳам бармоқ билан санарли журналистларгина Совет Иттифоқининг «мағлубиятга учраганлиги» тўғрисида ёзган эдилар. Кеннедининг ўзи ҳам бундай фикрда эмас эди. Инқироз юзига келганлиги учун СССР ва АҚШнинг ўша

пайтдаги раҳбарияти бирдай жавобгардир. Аммо Хрущёв ҳам, Кеннеди ҳам зарур пайтда қатъият кўрсатиб, воқеалар устидан назоратни қўлдан бой бермай, зиддиятнинг вайронкор урушга айланиб кетишига йўл қўйишмади. Ҳолбуки Вашингтонда ҳам, Москвада ҳам зиддиятнинг куч билан ҳал этишга мойил бўрили давлат арбоблари ҳам эмас эди. Кариб инқирози бартараф этилгандан сўнг ҳар иккала давлат раҳбарининг халқаро миқёсдаги бўри-эътибори ошганлигини таъкидлаш жоиз. Лекин шунинг ҳам

унутмаслик керакки, СССРнинг Кубадан совет ракеталари ва бомбардимончи самолётларини олиб чиқиб кетишга рози эканлиги Вашингтонга АҚШ ҳукуматининг Кубага кенг миқёсда ҳужум бошлаш ҳақидаги қарори кучга киришига бир кунгина қолганда маълум бўлган эди...

Интернет материаллари асосида Ҳасан НИШОНОВ тайёрлади

Сизларни мардона аждодларимизнинг руҳлари қўллаб-қувватлайди, халқимизнинг меҳри ва умиди сизларга мадад ва қаноат бағишлайди.

Спортчиларимизга омад тилаймиз. Тинчлик рамзи бўлиш ушбу ўйинларда аввало, адолатли ва ҷиройли спорт галаба қозонсин. Афина-2004 ўйинларида иштирок этмаган йигит-қизларимиз Олимпиада ўйинларининг шиорида айтилганидек, рақибларидан тезроқ, баландроқ ва кучлироқ бўлишсин.

Ҳажоғир МАХСУМОВ

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Республика Бош прокуратураси жамоаси бўлим мутахассиси Людмила Долговага турмуш ўртоғи

Виктор ДОЛГОВНИНГ вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик изҳор этади.

ҳаракатлари пўписа эмаслигини англаб етган ва Кеннедининг худди илгари ўзидан талаб қилингани сингари янада ҳушёрроқ бўлишга чакирганди. «...Агар уруш чикса уни тўхтатиш бизнинг қўлимиздан келмайди. Мен ўзим иккита урушда қатнашганман ва у барча шаҳар-қишлоқларга кириб бориб,

танглик бартараф этилгандан сўнг Туркиядан ўз ракеталарини олиб чиқиб кетишга ишонтирди. Кеннедининг тан олишича, у ўзи истаган тақдирда ҳам Америка ҳукуматини СССРнинг ҳаракатларига нисбатан жавоб чоралари қўришдан узоқ вақт тийиб туролмас эди.

АҚШ президенти 27 октябр кунги мактуби совет

ОЛИМПИА МАШЪАЛАСИ ЯНА ЎЗ ВАТАНИДА

(Давоми. Бошлангич 1-бетда).

Ушбу машъала 35 кун давомиди 27 та мамлакат ошиб Афинага етиб келди. Олимпия ўйинларининг тарихига назар солсак, Афинадаги ўйинларда энг кўп спортчи иштирок этади. Жами 37 та спорт тури бўйича мусобақалар бўлиб ўтади. Ўзбекистоннинг 69 нафар спортчи 15 спорт тури бўйича

ҳимоя қилади.

Олимпиаданинг ортда қолган кунлари қизиқарли ва кескин беллашувларнинг гувоҳи бўлди. Ҳамюртларимиз ҳам мусобақаларда баҳоли қудрат иштирок этишмоқда. Шу ўринда айниқса боксчиларимиз ҳақида гапириб ўтиш лозим. 64-69 кг. вазн тоифасида рингга тушган Шерзод Хусановнинг венесуэлалик Хуан-Карлос устидан ва 75-81 кг. вазн тоифасидаги боксчимиз Ўткирбек Хайдаровнинг нигериялик Исаак Экпо устидан қозонган галабалари барчамизга қувонч бағишлады. Сиднейдан олтин медаль билан қайтган юртдошимиз Мухаммадқодир Абдуллаев спортчиларимизни кузатиш маросимиди уларга омад тилаб қолганди. Умид

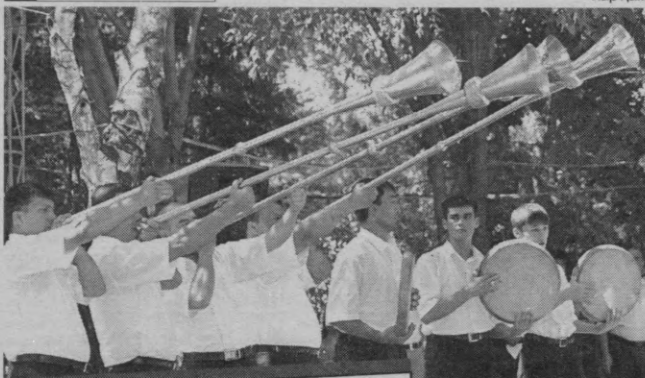
қиламизки, спортчиларимиз бугун ҳаммамиз диққати қадалган Афинадан олтин медаллар билан қайтишди.

Юртбошимизнинг олимпиадачиларимизга мурожаатида шундай дейилган эди:

«...Олимпиада — нафақат спорт беллашувлари, айни пайтда ҳар бир халқнинг маънавий ва жисмоний салоҳиятини кўрсатадиган ўзига хос мезондир. Ўйлайманки, сизлар кураш майдонларига чиққанда, қандай мукаддас замин фарзандлари эканингизни, қандай буюк зотларнинг ворислари эканингизни асло унутмайсиз ва уларга муносиб бўлишга, миллионлаб ватандошларимизнинг ишончини оқлашга интиласиз.

QADRIYATLARIMIZ

Тасаввур қилинг, бирор иш билан маш-
ғулсиз. Бутун эътиборингиз шу юмушга
қаратилган. Бир пайт узокдан сурнай
навоси элас-элас кулогингизга чалиниб
қолди, дейлик. Беихтиёр ишдан тўхтаб,
ўша томонга қарайсиз. Чолчука кўринма-
са-да, қалбнингизни ажиб бир туйғу
қамраб, аъзойи баданингиз жимирлаб
кетеди. «Тўй бор экан-да» дейсиз секин-
гина. Ҳа, ўзбек учун тўйдан-да улурок,
азизрок байрам, тантана бўлмаса керак
Қолаверса, ўзбек тўйлари ўзига хослиги,
бетакрорлиги билан ажралиб туради.
Қарнай-сурнай садолари бу бетакрорлик-
ка шунақанг завқ бағишлайди-ки, тўйда
иштирок этаётган меҳмонлар ҳам шунақа
тўй қилишни ният қилишади. Қариялари-
миз эса кўлларини дуога очиб «Топганинг
тўйга буюрсин», «Тўйингни қўриш насиб
қилсин», «Тўй кўргуну ғам кўрмагин» ёки
«Бошнг тўйдан чиқмасин» каби эзгу
нийтлар билдиради.

тан Жиззах ва наманганлик созад-
лар ҳам мухлисларнинг олқишига са-
зovor бўлиши. Айниқса, на-
манганлик беш яшар бола-
каининг рақси томошабин-
ларга олам-олам заъб би-
ришлади. Самарқандлик иш-
тирокчанинг чиқишидан сўн-
га Тошкент вилоятидан келган
гуруҳлар бирин-кетин санъ-
атларини намойиш қилишди.
Набат тошкентлик машхур
сурнайчи, марҳум Ахмад ақ-
саев ўғли Адҳам Ҳожибоев-
га келди. Адҳам ҳам сурнай
созининг тарихидан билган-
ларини сўзлаб бериб, «Са-
марқанд ушогини» чалишини
айтганди, очмиги, кўнлар
қатори мен ҳам ҳайрон қол-
дим. Сабаби, оятон раҳмат-
лик санъаткор булганлиги ун-
га санъатдан озорқ хабарим борлиги
туғайли бу кўйни уш-муна одам
чала олмаслигини билардим. Қола-
верса, «Самарқанд ушогини» сур-
найда чалганларини шу чоқдача эшит-
маган эдим. Йўқ, Адҳам отасининг
руҳини шод этди, кўйни қойилмақом
иқро этиб, мухлислар олқишига са-
зovor бўли.

моқда. Кўприқдан ўтиб, оролчага қадам қўйдик. Юқорида айтилганидек, юртимизда карнай-сурнай асосан турли байрамлару тўйларда чалингани учун бўлса керак, тўлланганларнинг юзида табассум, ҳаяжонни қўзатиш мумкин.

«Энг зүр хавас-
кор сурнайчи» номи
аниқланиши ло-
зим бўлган бу
кўрик-танлов «Ол-

Саҳнага чиққан тошкентлик «Наво» гуруҳи сурнайчиси Абдуманноп Тешабоев ижросидаги «Сурнай навоси» эса дилларни сел қилди. Камина Самарқанд дарбозалик машҳур сурнайчи, марҳум Қаюм ота ижросида бу кўйни жуда кўп маротаба эшитганман. У кишининг вафотидан кейин ҳам кўплаб сурнайчиларнинг чалишу-

— Гап йўқ. Жуда зўр иш бўлибди. Халқимизга бу нарсаси керак эди. Эшитиб, мазза қилиб ўтирибман. Мен айрон қолдирган нарсаси, нима учун-дир бошқа вилоятлардан сондازлар йўқ. Гуруҳлар қанча кўп бўлса, арзий-диганини танаб олш ҳам осон бўлади. Кези келганда тақлифимни айтиб ўтсам. Сурнайнинг қаторига бошқа ўзига яқинларини, масалан, кўш, қўшақ қабилаларни ҳам қўйиш мумкин эмасмикан? Эки сивизгани олайлик. Унутлиб қатаёзди-ку. Агар амалга ошса маъқул иш бўлади.

Абдуманноп ТЕШАБОВ,
«Наво» гуруҳи раҳбари,
биринчи ўрин совриндо-
ри:

— Болалигимдан сурнай-га қизиқман. Уша пайтларда ўзимча ҳар хил куйларни димогимда мингиллаб юрардим. Ҳайдагилар қарши бўлишган. Ҳарбий хизматдан қайтгач, мени бу йўлдан қайтариб бўлмаслигини тушунишди шекилли, раҳматлик отам сўхат берди. Илк сабоқни, сурнайни қандай ушлаш кераклигию қандай пуфлаш лозимлигини Убайдулла ака ҳамда у кишининг ўли Иёс(марҳум)дан олганман. Бунинг учун улардан миннатдорман. Манманлик-ка йўймангу ҳар бир куй қалбимдан чиқади. Тўғрироғи, қалбим билан ҳис этаман. Ўйлашимча, шундагина ча-дирётган оҳанг тинчликчию

СЪРЦА И СЪЗНАНИЕ

11 август куни пойтахтимизнинг Фафур Ғулом номли истироҳат боғида бўлиб ўтган тадбир ҳам айнан тўйларимиз жарчиси бўлиши сурнай созида бағишланди. Ҳамкасбим Абдувоҳид билан боғнинг дарвозасидан кириб борар эканмиз, узокдан қарнай овози эшитилди. Биз ҳам одамларга қўшилиб, қўлнинг ўртасида жоғлашган оролчага йўл олдик. Боғ билан оролчани боғлаб турувчи кўприкча қўнқашарканми, миллий кийимдаги беш-олти нафар ўспирин қарнайда «Ғрибон» (фақат қарнайда икки этилади, бошқа сози қўйишмайди) қилди. Бил олвчиларни қорлаш-

тин мерос» халкаро хайрия жамгармасининг ташаббуси ҳамда «Камолот» ёшлар иктимойи ҳаракати, «Маҳалла» хайрия жамгармаси, Маданият вазирлигининг кўмағида ўлкаиздаётган экан. Таъдбирда қатнашаётган гуруҳлар туман, шаҳар босқичларида гоилибикни кўлга киритиб, энди республика танловига куч синашишмоқчи. Маълум вақт ўтиб кўринди-танлов шартлари эъло қилинган. Вилоятларнинг алфавит тартибида чиқишлари кўрсатилиди.

Танлов икки босқичда — назарий ва амалий ўтказилиши мўлжалланган экан.

ганини курганман. Аммо, бирортаси маромига етказза олмаган. Қаюм ота уста санъаткор бўлиб, ҳам сурнай ясарди, ҳам бошқа мумтоз куйлар қатори бу «илоҳий» куйни маромига етказиб ижро этарди. Ҳозир Абду-манноп илҳосидоғи «Сурнай наво-си»ни эшитар эканман, негадир уни Қаюм ота ижро этаётгандек туюлди. Нафас ўша: оҳанг ўша...

Танловни хоразмлик санъаткорлар якунлади. Хоразмча йўналишу рақсларни сўз билан тасвирлаб бўлмайди. Айниқса, «Хоразм лазги»-сига таъриф йўқ. Хуллас, кўрик-танлов якунланди.

Гран-прига хоразмликлар сазовор бўлишди. Биринчи ўрин «Наво» гуруҳи раҳбари А.Тешабоевга, иккинчи ўрин А.Ҳожибоевларга насиб этди. Иштирокчилар ва мухлисларни суҳбатга тортаман.

**Бахтиёр ЯМИНОВ, «Глиер» но-
мидаги мусиқа академик лицейи
ўқитувчиси:**

—Нафақат мусиқашунос сифатида, балки оддий бйр мухлис сифатида тадбирдор жуда хурсандман. Ташкилотчилар хайрли юмушга кўл уришибди. Маънавийтимиз, қадриятларимиз, унутилаёган урф-одатларимиз тикланаётган бйр пайтда бундай қўриқтановларнинг ўтказилиши жуда ҳам муҳим. Созандаларнинг чиқишлари ҳам маъқул бўлди. Санъатда «сахна маданияти» деган ибора бор. Санъаткор халқнинг олдиғачиқандама ўзини йқутмаслиғи керак. Аҳамият берган бўлсангиз баъзи сурнайчилар кўй ихро этаётганларида, оҳангга берилиб кетишяпти. Пянино, скрипка ёки гитожак чалганда бй ҳол табиий қижади. Сурнайчиға эса меъёрдан чиқиб ярайшмайди.

Турсунали полвон ҚҰРБОН-АЛИЕВ:

нинг ҳам қалбига етиб боради. Шу ўринда бир қисол келтирсам: ўтган йили эди. Қора-қамишдаги бир хонадонда тўйдимиз. Шундоқ энгинамизда олтимш-етимш чоғлиқ, нуғуний отахонлар ўтиришибди. Бир маҳал олпоқ соқоли бир отахон олдимга келиб, «Болам, наво чалишни биласанми?» деб сўраб қолди. Қўлдан келганча чалиб беришмини айтдим, бошлади. Ўша кезлар қўлимга яхши найпачоқ тушиб қолганди. Дилдан қалдим. Куй тўхшати билан секин отахонга қарадим. Бояқиш хўн-хўн йиғлаб ўтирибди. Ҳайрон қолдим. Шу пайт ичқаридан бақувват икми йигит чиқиб қолдию, кўзи отахонга тушди. Жон ҳолатда югуриб келиб нима гапلىгини сўраarkan, менга ёқўйудек тикилди. Отахон кўз ёшларини артаркан, мени алқаб кетди: «Умрингдан барака топ болам. Роса маazza қилдим. Ишонсанг, уруш давридан бошлаб ҳозирги кунгача бўлган ҳаётим кўз ўнгингдан бирма-бир ўтди. Энди яна бир илтимос, шўҳридан ҳам азитсанг». Янглишмасам «Дилхирожни» қалдим-ов. Ҳозиргина қўнғли бўшаб, йиғлаб ўтирган отахон бирданига ҳассасини чета улоқтирганча, қулоч ёзиб ўйнаб кетганини кўрсангиз эди. Ҳамма ёқни қарсақбозлиғу қийқирғиб босиб кетди. Сурнай шундай сўз эканки, ҳам йиғлатаркан, ҳам қулдиранкан. Шунда бу ҳунарни танлаб янглишмаганингизни тўшундим.

Тан олиш керак, истижлол бизга ҳар соҳада кенг имкониятларни очиб берди. Раҳматлик отамдан эшитганим бор, бир пайтлар одамлар кичкинагина тўй қилиб, қарнай-сурнайни умуман қалдирга олмаган эканлар. Ҳозир-чи? Бугунги тўйларимизга ҳар қанча ҳавас қилса арзийди.

Энди тадбирга қайтсак. Ташаббускорларга бир-икки эътирозимиз

кайта эълон қилгаверишadi. Ахир карнай-сурнайнинг ҳам ўзига фарах мух-лислари бор-ку. Ҳамда иштиракичи-лар алфавит тартибida чиқишлари ай-тилган эди. Бошида бунга амал қилин-ди ҳам. Аммо самарқандликлар чиқи-ши керак бўлганда негадир Тош-кент вилоятига навбат берилди. Са-марқандликлар эълон қилинганда, уларнинг тайёр эмаслиги маълум бўлиб, бироқ безовталик сезилди. Улардан кейин тошкентлик А.Ҳожи-боев гуруҳи ўз истеъдодини намойиш қилган, «Наво» гуруҳининг ўрнига хо-размликларга навбат берилиб, хато-чиқаришларни

Тўғри, булар унчалик аҳамиятга эга эмас. Сабаби, иш бор бор жойда ҳақ тоқ бўлади. Тадбиринг ўзига ҳослигини яна шу нарсасда қўринадикки, шу йўл билан сўглом рақобат вужудга келиш, урнай-чилар ҳар бир қўрик-танлов ун-улоҳидатгайергарлик қўради. Ун-тилиаэзган мўтот қўйларга мўржа-ат қилиб, ўз устиди ишлайди. Бу билан ҳам мўсикасевар халқимиз қўй-дан баҳраманд бўлади, ҳам уларнинг умри боқийликка юз тутади. Бунга мисол қилиб «Наво» гуруҳини олсак бўлади. Эшитишимча, биринчи марта ўтган йили, айнан шу бонда марҳум устоз сўнай-чиларнинг хотирасини ёд эт-тиш, ҳаваскор сўрай-чилар ўртасида қўрик-танлов бўлиб ўтган экан. Ушанда «Наво» гуруҳи иккинчи ўринни қўлга киритган бўлса, шу йилнинг июл ойи-да бўлиб ўтган Тошкент шаҳар босқ-и-ида Гран-приси сазовор бўлган экан. Гуруҳнинг ташкил этилганига икки йил бўлганини ҳисобга олсак, унинг бу даражага етилишда қанча меҳнат ётганини ҳис қилиш қийин эмас.

Фафуржон АЛИМОВ,
«Ниқиқ» мухбири.
Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган суратлар

Биринчи шарт бўйича даъвогар ўзини таништириши, бу соҳага кириб келиши, устоз сурнайчилар ҳақида сўзлаб бериши лозим эди. Қолаверса, сурнай сози ҳақидаги билимлари ҳам эътиборга олинар экан.

Иккинчи шарт эса амалий бўлиб, иштирокчи мумтоз ҳамда замонавий куй ижро этиши, бунда унинг ўзини тутиши, ижро йўлларига ҳам эътибор берилиши таъкидланди.

Танловни андижонлик созандалар бошлаб бериши. Биринчи бўли бошлаш осон эмас. Юзлаб кўзлар сени диққат билан кузатиб турганини ҳис қилиш билан бирга устоз муқаддаслардан ташкил толган хайъат аъзоларининг салобати... Бухол, айниқса андижонлик сурнайчининг чиқишида яққол сезилиди. Улардан кейин эгзастрларни намойиш эт-

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, akademik
Yahyo G'ulomov ko'chasi. 66.

 Telefon: 133-82-34,
133-64-72.
E-mail: Info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazetaning ro'yxatdan o'tish tartibi: **N 023**. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va
suratlar egalari qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat
fikridan farqlanishi mumkin.
Nashrimizdan ko'chirib bosilganda
«HUQUQ»dan olinganligi ko'rsa-
tilishi shart. Tijorat ahamiyatiga
moliyati materiallar ** belgisi ostida
cho'ch etiladi.

Buyurtma № — 967.11178 nuxhada chop etildi.
Gazeta tahriri rəhbəri kompyuter bazasında teridli və
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Navbatchi muharrir: F.MAMASHARIPOV
Navbatchi: A.MUSTAFOYEVA

Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.30. 1 2 3 4 5 7 8

**Gazeta
haftaning
horshanba
kunlari
chiqadi.**

Sotuvda erkin narxda

HUQUQ
yuridik gazeta

Ta'sischi:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Abduxollq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:
Bahriddin VALIYEV, Azimjon
ERGASHEV, Jahongir SHAROFBOYEV
(Bosh muharrir o'rinbosari), Lola
SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV,
Muxtor SHODMONOV